

RAPPORT

Evaluerings av «Sammen om barnet»

Foto: istockphoto.com

Forord

På oppdrag for Bydeler Søndre Nordstrand og Stovner har Menon Economics, i samarbeid med Lena Catherine Lossius Westby ved NTNU Samfunnsforskning, evaluert prosjektet «Sammen om barnet».

Ansvarlig for prosjektet hos Menon har vært Simen Pedersen, mens Iselin Kjelsaas har vært prosjektleder. Lena C. L. Westby har vært prosjektmedarbeider med ansvar for det barnevernsfaglige perspektivet.

Vi takker Bydel Søndre Nordstrand og Bydel Stovner for et spennende oppdrag. Vi vil også rette en særskilt takk til foreldre som deltok i intervjuene, og til andre informanter som ga verdifull innsikt i evalueringen. Menon står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

November 2025

Simen Pedersen
Prosjektansvarlig
Menon Economics

November 2025

Iselin Kjelsaas
Prosjektleder
Menon Economics

Om Menon Economics

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter. Vi er et konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked.

Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett med ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt.

Les mer om vårt arbeid på menon.no.

Innhold

Sammendrag	4
1. Introduksjon	6
1.1. Bakgrunn for oppdraget	6
1.2. Oppdrag og problemstillinger	8
1.3. Datakilder	8
1.4. Avgrensninger og presiseringer	9
2. Om prosjektet «Sammen om barnet»	10
2.1. Bakgrunn og formål	10
2.2. Prosjektets hovedmål	10
2.3. Innhold og arbeidsmåte	10
2.4. Nærmere om hvordan familieveilederne skal jobbe i prosjektet	11
3. Utfordringer som danner bakgrunnen for prosjektet	13
3.1. For lite og for dårlig tilpasset støtte til foreldre etter omsorgsovertakelse	13
3.2. Utfordringer ved utstrakt bruk av eksterne aktører i samvær og foreldrestøtte	14
4. Funn fra dybdeintervjuer	15
4.1. Funn fra intervjuer med familieveiledere	15
4.2. Funn fra intervjuer med kontaktpersoner	19
4.3. Funn fra intervjuer med foreldre som mottar tiltaket Sammen om barnet	22
4.4. Funn fra intervjuer med ledelse	27
5. Prosjektets måloppnåelse og effekter	30
5.1. Arbeidshverdag og kompetanse	30
5.2. Kvalitet og arbeidsmetode	31
5.3. Ivaretagelse av barn og foreldre	32
6. Ressursbruk og økonomiske gevinster	34
6.1. Ressursbruk og kostnader	34
6.2. Mulige gevinster av Sammen om barnet	36
6.3. Gevinstberegning – mindre bruk av eksterne	37
7. Anbefalinger	39
Referanseliste	40

Sammendrag

Sammen om barnet adresserer en grunnleggende utfordring hvor foreldre som er fratatt omsorgen generelt har fått for lite og dårlig støtte i en krevende situasjon

Menon Economics og NTNU Samfunnsforskning har evaluert «Sammen om barnet» på vegne av bydeler Søndre Nordstrand og Stovner. Sammen om barnet er et prosjekt som gjennomføres i barnevernstjenestene i de to bydelene. Prosjektet skal styrke oppfølgingen av foreldre etter omsorgsovertakelse, heve kvaliteten på samvær og samtidig gjøre tjenestene i stand til å løse mer av arbeidet med interne ressurser. Barnets beste og gjenforeningsmålet ligger til grunn for innretningen, og målgruppen er barn som allerede er under offentlig omsorg etter alvorlig omsorgssvikt, og deres foreldre.

Tiltaket svarer på skjerpede lov- og styringssignaler om systematisk oppfølging av foreldre og bedre dokumentasjon av samværsvurderinger. Etter ny barnevernslov og praksisendringer i kjølvannet av EMD-dommene skal barneverntjenesten aktivt tilrettelegge for relasjonen mellom barn og foreldre, og vurdere samvær ut fra barnets beste med mål om gjenforening når det er forsvarlig. I begge barnevernstjenester er det gjennom prosjektet ansatt familieveiledere med særskilt ansvar for oppfølging av foreldre og samvær. De tilbyr frivillig og tett oppfølging i hjemmet eller på nøytrale arenaer, og bidrar i planlegging, gjennomføring og rapportering av samvær.

Fleksibilitet, god tid, relasjonsbygging og tillit til hverandre er viktige elementer i måten familieveilederne jobber på. Ulike saker, og ulike faser i en sak, krever differensiert og tilpasset innsats. Den første tiden brukes til relasjonsbygging, emosjonell støtte og å skape forståelse for barnevernets rolle, før veiledning settes inn mer målrettet. Veileder kan også bistå før, under og etter samvær. Landsby-modellen, en modell utviklet i Øygarden kommune, er tatt i bruk for å kartlegge nettverk og mobilisere støtte rundt barnet og foreldrene. Hensikten er å styrke foreldres regulering, samspillsferdigheter og forberedelse til samvær og eventuell tilbakeføring. Familieveiledere kan også hjelpe med praktisk bistand i hjemmet og hjelpe til i kontakten med andre instanser og personer etter behov.

Alle informanter har positive erfaringer med prosjektet

Informantene opplever gjennomgående Sammen om barnet som et godt tiltak. De opplever at foreldre som er fratatt omsorgen får bedre oppfølging enn tidligere og at prosjektet bidrar til økt kompetanse og kvalitet i barnevernet. Foreldrene vi har intervjuet er tydelige på at oppfølgingen fra familieveileder har stor betydning for dem. Familieveiledere er i en annen posisjon enn kontaktpersonene til å bygge tillit og gi støtte og oppfølging til foreldre over tid. Under samvær får familieveilederne sett barn og foreldre sammen, og kan gjøre vurderinger av både foreldrenes og barnas kapasitet knyttet til samvær. Dette gir et bredere grunnlag for videre veiledning av foreldrene. Kontaktpersonenes dobbeltrolle og kapasitetssituasjon gjør det mer krevende å komme i posisjon til å gi god oppfølging. Familieveiledere oppleves som brobyggere inn mot andre deler av barnevernet og mot andre tjenester slik at foreldre kan få mer helhetlig hjelp. I tillegg kan de binde de ulike partene i «landsbyen» til barnet sammen og jobbe mer helhetlig rundt barnet.

Samarbeidet mellom kontaktpersoner og familieveiledere gir faglig «friksjon» som oppleves krevende, men utviklende. Feltet er i bevegelse, og informantene opplever at prosjektet hjelper tjenesten å stå i skiftet: fra ensidig beskyttelseslogikk til et mer langsiktig helhetsperspektiv med barnets livsløp i sentrum, samtidig som barnet skal beskyttes her og nå. Gjennom prosjektet har det blitt flere stopp-unkter, kritiske spørsmål og mer reflekterte vurderinger rundt samvær og tilbakeføring. Samtidig er det behov for å tydeliggjøre grenseganger mellom kontaktpersoner og familieveiledere, og rutiner for informasjonsflyt og dokumentasjon. Det etterlyses også klarere rammer for varighet, intensitet og prioritering, slik at ikke noen få saker binder opp uforholdsmessig mye kapasitet over tid, og for å sikre likeverdige tilbud.

I tillegg viser erfaringer at det er behov for å involvere fosterforeldre tidlig for å unngå unødvendig belastning og usikkerhet. Et mer aktivt tilbakeførings- og samværsperspektiv kan øke presset på fosterhjemmene gjennom reaksjoner hos barn, logistikk og hyppighet av samvær. Dette må håndteres med god involvering, forutsigbarhet og støtte til fosterhjemmene for å unngå for store negative konsekvenser for barn og fosterhjem. Prosjektet oppleves samtidig å redusere belastning for kontaktpersonene, spesielt emosjonelt. Det handler blant annet om «følelsen av hva man skulle eller burde ha gjort» og at man i større grad står sammen om det emosjonelle og krevende i saken.

Prosjektet har bidratt til økt tillit og bedre beslutningsgrunnlag

Til tross for at det er begrenset grunnlag for å vurdere langsiktige effekter av prosjektet, slik som mulighetene for gjenforening, har prosjektet sannsynligvis allerede bidratt til flere positive resultater og gevinster:

- Bedre oppfølging og ivaretagelse av foreldre, som i større grad føler seg sett, får tillit og kan tåle å stå i situasjonen og være mottakelige for hjelp.
- Lavere konfliktnivå og færre rettslige runder i enkelte saker.
- Bedre beslutningsgrunnlag for å vurdere barnets beste. Bedre hjelp og grunnlag for å vurdere foreldrenes fungering og ressurser kan gi raskere og bedre avklaringer av om tilbakeføring er mulig. På sikt kan det gi mulighet for flere tilbakeføringer, økt kvalitet og hyppighet ved samvær og/eller økt stabilitet for barn og fosterfamilie.
- Faglig kvalitetsløft internt: flere drøftinger, mer kritiske spørsmål og bedre helhetsblikk på «landsbyen» til barnet og vurderinger om samvær, tilbakeføring og barnets beste.
- Reduserte kostnader knyttet til kjøp av tjenester fra private.
- Bedre ivaretagelse av kulturell identitet.

Sammen om barnet innebærer samtidig også betydelig ressursbruk til planlegging, samvær, veiledning, oppfølging, transport og koordinering.

Sammen om barnet har stort potensial i arbeid med oppfølging ifm. omsorgsovertakelse

Sammen om barnet har utviklet en arbeidsmåte som ivaretar et helhetlig og fleksibelt perspektiv, der foreldres rettigheter og barnets beste som overordnet prinsipp balanseres. Prosjektet representerer et nytt og nødvendig grep for å ta tak i kjernespmåler i barnevernet som det over tid ikke har vært gitt stor nok oppmerksomhet til. Kvaliteten og utfallet av arbeidet kan variere avhengig av om det er en omsorgssak med et langt forløp i barnevernstjeneste eller om det er en ny sak der det er fattet akuttvedtak eller barnevernstjenesten er i prosess med å fremme begjæring om omsorgsovertakelse for nemnda. Vi mener Sammen om barnet har potensial til å utgjøre betydningsfull støtte for foreldre i krise ved omsorgsovertakelse, og utgjøre positiv endring i arbeidet med oppfølging av barn og foreldre etter omsorgsovertakelse. Samtidig vil slike positive utfall være betinget av at tiltaket settes inn i saker så tidlig som mulig i forløpet av en omsorgsovertakelse eller plasseringsvedtak.

Med utgangspunkt i funnene og vurderingene vi har gjort, anbefaler vi følgende:

- Implementere Sammen om barnet i varig/ordinær drift.
- Utvide tilbudet slik at alle foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn, eller står i en prosess der barnevernstjenesten forbereder, eller har sendt inn begjæring om omsorgsovertakelse til barneverns- og helsenemnda, får tilbudet.
- Etablere tydeligere retningslinjer for familieveiledernes arbeid og grenseganger mellom saksbehandlere og familieveiledere.
- Mer strukturert samarbeid mot fosterhjem, med bl.a. tidlig involvering og vurderinger av behov for støtte.
- Etablere tydeligere rammer for varighet / når en sak bør avsluttes og intensitet per sak/familie.
- Dele funn fra prosjektet med andre bydeler/kommuner.

1. Introduksjon

Menon Economics og NTNU Samfunnsforskning har evaluert «Sammen om barnet» på vegne av bydeler Søndre Nordstrand og Stovner. Prosjektet handler om oppfølging av foreldre og barn etter omsorgsovertakelse – et tema som har fått økende oppmerksomhet de senere årene.

1.1. Bakgrunn for oppdraget

Lov om barnevern (2021) kapittel 1 fastsetter en rekke grunnleggende bestemmelser for barnevernstjenestens handlinger og avgjørelser i all kontakt med barn og familier, herunder hensynet til barnets beste (§ 1-3), barnets rett til medvirkning (§ 1-4), barnets rett til omsorg og rett til familieliv (§ 1-8), barnets rett til nødvendige tiltak (§ 1-6), hensynet til barnets etniske, språklige og religiøse bakgrunn (§ 1-8), og barnevernets plikt til samarbeid med barn, familie og nettverk (§ 1-9).

Sammen om barnet er et prosjekt som omhandler saker der det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse, og der barnevernstjenesten er forpliktet til å kontinuerlig vurdere mål om gjenforening med foreldre (§§ 5-7 og 8-3). Barn og foreldre har rett til samvær og kontakt med hverandre etter omsorgsovertakelse (§ 7-1), og barnevernstjenesten skal sørge for samvær og kontakt med søsken og andre nærstående til barnets beste (§ 7-5). I kapittel 8 reguleres barnevernstjenestens plikt å følge opp barn og foreldre etter vedtak om barnevernstiltak. Barnevernstjenesten plikter å følge opp barnets utvikling og omsorg etter omsorgsovertakelse, og i tillegg skal barnevernstjenesten følge med på foreldrenes situasjon og utvikling (§ 8-3). Barnevernstjenesten er forpliktet til å gi foreldrene tilbud om veiledning og oppfølging kort tid etter omsorgsovertakelse, og å formidle kontakt med andre hjelpeinstanser dersom foreldrene ønsker dette. § 8-3 pålegger barnevernstjenesten å legge til rette for, og arbeide systematisk gjennom regelmessige vurderinger, at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet dersom hensynet til barnets beste ikke taler imot dette. Barnevernstjenesten pålegges i § 8-3 å utarbeide en plan for barnets omsorgssituasjon og oppfølging av barnet og foreldrene. I planen skal barnets behov og nødvendig oppfølging av foreldre som kan sette foreldrene i stand til å få tilbake omsorgen for barnet beskrives. I endringslov til barnevernsloven mv. av 20. juni 2025 tillegges ny § 8-7 der barnevernstjenesten forpliktes å tilby barn og foreldre oppfølging i opptil seks måneder etter oppheving av vedtak om omsorgsovertakelse. Bestemmelsen er på skrivende tidspunkt ikke trådt i kraft.

Når foreldre blir forelagt barnevernstjenestens beslutning om å fremme sak om omsorgsovertakelse, kan barnevernets begrunnelse framstå som uforståelig og at foreldrene ikke kjenner seg igjen i beskrivelsene av seg selv og familiesituasjonen (Otterlei et al., 2021; Syrstad & Slettebø, 2020). Videre kan en omsorgsovertakelse endre relasjonen mellom foreldre og barn, og det kan oppstå utfordringer i samspillet som krever tverrfaglig innsats under omsorgsovertakelsen, men også ved tilbakeføring og gjenforening (Aamodt & Olkowska, 2022). Samtidig kan foreldrene oppleve en stor sorg som skiller seg fra annen sorg ved at den ikke kan deles med andre og oppleves tabubelagt (Olkowska & Aamodt, 2022).

Falch-Eriksen (2016) beskriver tre faser foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn går gjennom i et idealtypisk forløp. Den første fasen beskrives som en «eksistensiell konflikt» eller «krise». I denne fasen endrer livet og tilværelsen til foreldrene seg markant idet barnet blir flyttet ut av hjemmet. Foreldrene kan ha store vanskeligheter med å forstå sin nye livssituasjon. Krisefasen etterfølges av fase to, «vente- og endringsfasen». I denne fasen skal foreldrene mestre sin nye livssituasjon, og står i en aktiv prosess hvor de arbeider for å få tilbakeført barnet og/eller økt samvær. Den tredje fasen beskriver Falch-Eriksen (2016) som «den andre krisen - det lange omsorgstiltaket». I denne fasen kan foreldrene

oppleve en ny krise når de over tid har arbeidet for tilbakeføring og erkjenner at de ikke får tilbake omsorgen for barnet. Hver av fasene krever ulike tilnærminger og tiltak fra hjelpeapparatet.

Foreldre har rett til veiledning og oppfølging fra barnevernstjenesten etter omsorgsovertakelse, eller hjelp til å kontakte andre hjelpeinstanser, jf. § 8-3. Familievernet har et frivillig tilbud til alle foreldre som har barn i fosterhjem eller institusjon, og tilbyr støtte og hjelp til foreldre som er fratatt omsorgen for barn. Tilbudet er gratis og foreldrene kan ta kontakt uten henvisning (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.). Syrstad (2022) undersøkte hvordan familievernkontoret kan sikre god oppfølging av foreldre som har blitt fratatt omsorgen for sine barn. I studien fremkom tre sentrale tema: 1) å møte foreldrenes omfattende og komplekse behov for oppfølging, 2) å skape en felles forståelse med foreldrene, og 3) å avklare rammer for oppfølgingen (Syrstad, 2022, s. 121). Syrstad (2022) påpeker at terapeutene ved familievernkontoret kan havne i en individorientert hjelperrolle som kan gjøre rollefordelingen mellom barnevernstjenesten og familievernkontoret utydelig. Dette gjelder særlig i saker der foreldrene har omfattende levkårsutfordringer og komplekse behov. En kunnskapsoppsummering gjennomført av Folkehelseinstituttet (Johanssen et al., 2023) viste at foreldre har behov for støtte på et tidlig tidspunkt i omsorgsovertakelsen, og at det å møte foreldre i samme situasjon opplevdes viktig. Kunnskapsoppsummeringen viste at de fleste foreldre har stort bistandsbehov i lang tid etter et omsorgsovertakelsen hadde skjedd (Johansen et al., 2023).

Samtidig som foreldrene skal håndtere krisen de står i ved og etter en omsorgsovertakelse, skal det gjennomføres samvær. Noen foreldre kan ha redusert eller lav omsorgskapasitet på grunn av egne problemer, vansker med å delta på samvær, og problemer med egen emosjonsregulering. For disse foreldrene vil hjelp i form av støtte til selvregulering og hjelp til å se barnet sitt som et tenkende og følende menneske være nødvendig for at barnet skal få gode opplevelser av samvær (Nordhaug et al., 2025). Stang et al. (2023) fant i en nettbasert studie der 17 barn deltok at halvparten av barna ikke fikk informasjon om hva som skulle skje under samvær, mens de resterende barna visste litt eller mye om hva som skulle skje under neste samvær. Mange av barna opplevde at de ikke hadde noen å snakke med om det som skjedde under samværet, og noen få av barna uttrykte bekymring og spenning i tilknytning til samvær (Gording-Stang et al., 2023). På spørsmål om i hvilken grad barna opplevde å innvirke på utformingen av samværsplan, svarte over halvparten av barna at de hadde svært liten innflytelse på egen samværsplan. Samtidig rapporterte en tredel av barna at de hadde en begrenset innvirkning på samværsplanen (Gording-Stang et al., 2023).

To større forskningsprosjekter ved OsloMet fokuserer på vurderinger og beslutninger om samvær mellom foreldre og barn under offentlig omsorg. En del av prosjektet undersøker hvordan barns reaksjoner før, under og etter samvær vurderes av ansatte i barnevernstjenesten. Larsen (2025) diskuterer hvordan barnevernet søker å unngå at barn viser reaksjoner på samvær, og at ingen reaksjoner hos barnet etter samvær vurderes positivt. Larsen (2025) stiller spørsmålstegn ved slike vurderinger fordi emosjonelle reaksjoner ikke alltid er synlige for omverdenen. Aamodt og Sommerfeldt (2025) diskuterer hvordan en dominant risikodiskurs innenfor det norske barnevernet fører til vurderinger hos barnevernsansatte der ingen kontakt med foreldre anses som tryggere enn kontakt med foreldre etter plassering utenfor hjemmet.

Aamodt og Sommerfeldt (2024) hevder det skjer en transformasjon av foreldreskapet etter omsorgsovertakelse, og gjennom analyse av diskusjoner om samvær mellom ansatte i barnevernstjenesten har forfatterne kommet frem til tre ulike foreldreskap: 1) betydningsfullt foreldreskap der foreldrene snakkes frem som viktige for barnet, 2) uforandret foreldreskap der man forventer det samme av foreldrene som om de hadde den daglige omsorgen, og 3) ikke-eksisterende foreldreskap der foreldrenes kunnskap og erfaringer ikke inkluderes i vurderingen rundt samvær. Hvilken type foreldreskap foreldrene blir tilbudt avhenger av forventningene som de barnevernsansatte stiller til foreldre i

samværssammenheng, og får avgjørende betydning for omfanget av, og innholdet i samværene (Aamodt & Sommerfeldt, 2024, s. 112).

Landsbymodellen

Landsbymodellen er utviklet av Anett Rakli Børnes og Lita Havnevik Erstad i Øygarden kommune. Landsbymodellen bygger på en systemisk forståelse der barnet står i sentrum. En systemisk forståelse innebærer en erkjennelse av at helheten er større enn summen av delene i systemet (Jensen, 2009). I modellen er landsbyen summen av alle husene og relasjonene på kryss og tvers. Gjennom samtaler som fokuserer på relasjonene, og en åpen og nysgjerrig tilnærming, forsøker man å hente fram ressursene som eksisterer i de ulike husene i landsbyen (Øygarden kommune, 2024). Gjennom arbeidet ønsker man å samle landsbyen rundt en felles forståelse av barnet og barnets behov, og verdien av å jobbe helhetlig med relasjonen rundt barnet er større enn å jobbe med hver enkelt relasjon separat (Øygarden kommune, 2024).

1.2. Oppdrag og problemstillinger

Bydel Søndre Nordstrand og bydel Stovner har bedt om en ekstern evaluering av prosjektet «Sammen om barnet». Evalueringen skal svare på følgende problemstillinger:

- *Måloppnåelse og effekter.* Vurdere prosjektets måloppnåelse iht. prosjektbeskrivelsen, herunder faktiske, potensielle og utilsiktede positive og negative endringer for målgruppa og tjenesten.
- *Ressursbruk og økonomiske gevinster.* Vurdering av tiltakets ressursbruk og økonomiske gevinster på kort og lang sikt, herunder kostnadsbesparelser knyttet til gjennomføring av samvær.
- *Ansattes arbeidshverdag og kompetanse.* Vurdere tiltakets mulige gevinster knyttet til redusert belastning for ansatte i tjenesten.
- *Louverk og føringer.* Vurdering av prosjektets måloppnåelse/relevans opp mot relevant lovverk, nasjonale føringer og dommene i EMD.
- *Mellomliggende og langsiktige gevinster.* Belyse i hvilken grad prosjektet bidrar til å oppnå mellomliggende gevinster og sluttgevinster i Delprogram oppvekst og utdanning.
- *Kvalitet og arbeidsmetoder.* Vurdere kvaliteten på prosjektets leveranser og arbeidsmetoder og de faglige begrunnelsene for innretningen på disse, herunder vurdere hvordan de har blitt tilpasset til målgruppas behov.
- *Styring og brukerinvolvering.* Vurdere prosjektets styring og brukerinvolvering, og skissere læringspunkter for linjeorganisasjonen.
- *Anbefalinger.* Gi anbefalinger til videre utvikling av metoder og organisering.
- *Skalerings- og overføringsverdi.* Vurdere prosjektets potensiale for videre skalering/relevans for andre barnevernstjenester/bydeler.

1.3. Datakilder

Evalueringen er basert på kvalitativ og kvantitativ informasjon (metodetriangulering), hvor vi benytter ulike kilder for å belyse problemstillingene fra ulike synsvinkler. De viktigste datakildene i evalueringen er:

- *Dokumentgjennomgang:* Vi har gjennomgått dokumentasjon knyttet til prosjektet og relevant litteratur.
- *Dybdeintervjuer:* Dybdeintervjuer er den viktigste kilden i evalueringen. Vi har gjennomført intervjuer med 23 informanter, i tillegg til dialog og møter med oppdragsgiver:

- *Foreldre:* Seks dybdeintervjuer med foreldre/andre som får oppfølging fra familieveileder gjennom prosjektet Sammen om barnet. De fleste av disse hadde blitt fratatt omsorgen for barn.
- *Familieveiledere:* Fire individuelle dybdeintervjuer med familieveiledere fra Søndre Nordstrand og Stovner, samt ett intervju med en tidligere familieveileder ved Stovner.
- *Kontaktpersoner:* Gruppeintervju med fire kontaktpersoner ved bydel Søndre Nordstrand og intervju med to fra bydel Stovner.
- *Ledere:* Seksjonsledere omsorg ved henholdsvis Søndre Nordstrand og Stovner.
- *Prosjektledere og sentrale ressurser i prosjektet:* Prosjektleder og tidligere prosjektleder ved Søndre Nordstrand og prosjektleder ved Stover og prosjektdeltaker.
- *Statistikk:* Vi har mottatt statistikk over ressursbruk knyttet til samvær og oppfølging fra bydeler Stovner og Søndre Nordstrand. I tillegg har vi sett til øvrig relevant statistikk fra prosjektet og SSB.

Dybdeintervjuene med foreldre ble avtalt gjennom barnevernstjenesten. Fire av intervjuene ble gjennomført fysisk i lokalene til barnevernstjenesten i bydel Søndre Nordstrand, og to av intervjuene ble gjennomført på telefon. Foreldrene ble rekruttert til intervju gjennom barnevernstjenesten. De fikk forklart at det var frivillig å delta og hva som var formålet med intervjuet. Funn fra intervjuene er anonymisert for å ivareta personvern.

1.4. Avgrensninger og presiseringer

- Vi har ikke innhentet informasjon direkte fra alle berørte eller aktuelle interessenter i prosjektet, slik som barn og unge, fosterforeldre, representanter fra delprogram oppvekst og utdanning, byrådsavdelinger, familievernkontor eller frivillige aktører.
- Vi har ikke hatt innsyn i konkrete barnevernssaker, omsorgsplaner eller liknende.
- Når vi skriver «foreldre» i evalueringsrapporten, mener vi biologiske foreldre.

2. Om prosjektet «Sammen om barnet»

Sammen om barnet er et prosjekt som skal styrke oppfølgingen av foreldre etter omsorgsovertakelse, med mål om bedre oppfølging og tilpasset hjelp, økt kompetanse og kvalitet i barnevernstjenesten og økt fokus på brukermedvirkning og mål om gjenforening. Gjennom prosjektet følger blant annet dedikerte familieveiledere opp foreldre tettere enn tidligere.

2.1. Bakgrunn og formål

Sammen om barnet er et utviklings- og implementeringsprosjekt i barneverntjenestene i Bydel Søndre Nordstrand (BSN) og Bydel Stovner (BSR). Målgruppen er barn som allerede er under offentlig omsorg etter alvorlig omsorgssvikt, og deres foreldre. Prosjektet skal styrke oppfølgingen av foreldre etter omsorgsovertakelse, heve kvaliteten på samvær og samtidig gjøre tjenestene i stand til å løse mer av arbeidet selv. Barnets beste og gjenforeningsformålet ligger til grunn for innretningen, og samvær utgjør en vesentlig faktor i vurderingsarbeidet knyttet til gjenforening. Tilsyn under samvær handler primært om sikkerhet for barnet, men gir samtidig familieveileder mulighet til å bli kjent med foreldre og barn. Dette danner videre grunnlag for å arbeide med relasjonen mellom foreldre og barn, både for å heve kvaliteten på samværene og å kunne gjøre gode og trygge vurderinger når det gjelder et eventuelt gjenforeningsmål. Tiltaket svarer på skjerpede lov- og styringssignaler om systematisk oppfølging av foreldre og bedre dokumentasjon av samværsvurderinger. Etter ny barnevernslov og praksisendringer i kjølvannet av EMD-dommene¹ skal barnevernstjenesten aktivt tilrettelegge for relasjonen mellom barn og foreldre, og vurdere samvær ut fra barnets beste med mål om gjenforening når det er forsvarlig.

Prosjektet er finansiert av Områdesatsingene i Oslo, delprogram oppvekst og utdanning (Oslo sør). I 2023 ble det gitt planleggingsmidler, i 2024–2025 gjennomføringsmidler, og i 2025 ble det gitt en tilleggstilDELING for å forlenge perioden. Den samlede rammen er 12 025 000 kroner, og prosjektperioden er forlenget til 30.06.2026.

2.2. Prosjektets hovedmål

Det er satt følgende hovedmål for prosjektet:

- Bedre oppfølging og tilpasset hjelp til foreldre som har mistet omsorgen for barna sine.
- Målet om gjenforening mellom foreldre og barn blir gjennomførbart i større grad.
- Økt kompetanse og kvalitet i barneverntjenestens arbeid med foreldre som har mistet omsorgen.
- Økt fokus på brukermedvirkning og målet om gjenforening av barn og foreldre i barnevernstjenesten.
- Ansatte i barneverntjenesten har økt kompetanse om barnets beste i samværssaker.

2.3. Innhold og arbeidsmåte

Prosjektet består av tre hoveddeler:

¹ Mellom 2016 og 2022 har det vært 44 norske barnevernssaker til behandling i Den Europeiske menneskerettsdomstol (EMD). Samvær og retten til familieliv har vært et viktig spørsmål i et flertall av sakene. I 30 av sakene er det kommet frem til at norske myndigheter har krenket menneskerettighetene.

- a) en ny rigg for oppfølging av foreldre i ulike faser etter omsorgsovertakelse
- b) en ny rigg for gjennomføring av samvær med interne ressurser
- c) kompetanseheving internt knyttet til oppfølging av foreldre

I begge barnevernstjenestene er det ansatt familieveiledere med særskilt ansvar for oppfølging av foreldre og samvær. De tilbyr frivillig og tett oppfølging i hjemmet eller på nøytrale arenaer, og bidrar i planlegging, gjennomføring og rapportering av samvær.

Arbeidet bygger på en praktisk-metodisk verktøykasse tilpasset foreldres behov, bl.a. systemisk familieveiledning, elementer fra Emosjonsfokustert foreldreveiledning, tilknytningsbasert veiledning (COS-P), traumebevisst omsorg og, der det er relevant, programmet Parenting Young Children (PYC) for foreldre med kognitive vansker / lærevansker. Hensikten er å styrke foreldres regulering, mentalisering og samspillskompetanse slik at samvær og relasjon blir bedre.

Det er etablert standardiserte rutiner for henvisning, samtykke, inntak og oppstart, drøftings-/oppstartsmøter, samt dokumentasjon gjennom løpende samværs- og veiledningsrapporter. Samværsplaner skal utarbeides i dialog med barn, fosterhjem og foreldre. Rutinen presiserer informasjonsflyt og ansvarsdeling (seksjonsleder, saksbehandler, familieveileder) og at oppfølging av foreldre er frivillig.

2.4. Nærmere om hvordan familieveilederne skal jobbe i prosjektet

Mandat og inntak. Familieveilederne kobles på etter henvisning fra saksbehandler i barnevernet, som godkjennes av seksjonsleder og fordeles av prosjektleder. Tiltaket igangsettes først når foreldre har fått informasjon og samtykket. Oppstarten innledes med drøftingsmøte og et felles møte med foreldre for å gjennomgå bestillingen og planlegge oppfølgingen. Roller, informasjonsflyt og dokumentasjonskrav avklares samtidig.

Arbeidsform i møte med foreldre. Oppfølgingen er frivillig, fleksibel og kan skje hjemme, i barnevernstjenestens lokaler eller på andre steder som oppleves trygge, eller over telefon. God tid, relasjonsbygging og tillit til hverandre er viktige elementer i måten familieveilederne jobber på. De første ukene brukes til relasjonsbygging, emosjonell støtte og å skape forståelse for barnevernets rolle, før veiledning settes inn mer målrettet. Landsbymodellen, en modell utviklet i Øygarden kommune,² er tatt i bruk for å kartlegge nettverk og mobilisere støtte rundt barnet og foreldrene. Hensikten er å styrke foreldres regulering, samspillsferdigheter og forberedelse til samvær og eventuell tilbakeføring. Familieveiledere kan også hjelpe med praktisk bistand i hjemmet og hjelpe til i kontakten med andre instanser og personer etter behov.

Samvær – før, under og etter. Veileder kan bistå i forbindelse med samvær, gjennom å forberede partene, være tilgjengelig under gjennomføringen av samvær (støtte/tilsyn ved behov) og snakke med foreldre og andre i etterkant for å lære av erfaringene og redusere belastning for barnet. Observasjoner og vurderinger skal dokumenteres fortløpende i samværsrapporter og gi saksbehandler et bedre grunnlag for videre vurderinger og eventuelle justeringer av samværsomfang og innhold.

Samarbeid, dokumentasjon og kvalitet. Familieveilederne skal samarbeide tett med saksbehandler om mål, tiltak og hypoteser underveis, og bidra som «brobyggere» mot fosterhjem, nettverk og andre tjenester. En rapport som beskriver kontakt, innhold og vurderinger skal leveres etter avtalt

² Se <https://www.oygarden.kommune.no/tjenester/barn-unge-og-familie/barnevern/landsbymodellen/> [Lastet ned 25. oktober 2025]

periode og gjennomgås med foreldre og godkjennes før den tas inn i saksbehandlers arbeid. Veilederne skal møtes jevnlig for kollegaveiledning for å sikre faglig kvalitet og like praksiser.

3. Utfordringer som danner bakgrunnen for prosjektet

Prosjektet adresserer en grunnleggende utfordring hvor foreldre som er fratatt omsorgen for barnet generelt har fått for lite og dårlig støtte i en krisepreget situasjon. Situasjonen er aktualisert gjennom lov- og praksisendringer knyttet til blant annet økt vekt på samvær og gjenforening etter omsorgsovertakelse de senere årene.

3.1. For lite og for dårlig tilpasset støtte til foreldre etter omsorgsovertakelse

Som nevnt i kapittel 1.1, har foreldre rett til veiledning og oppfølging fra barnevernstjenesten etter omsorgsovertakelse, eller hjelp til å kontakte andre hjelpeinstanser, jf. barnevernsloven § 8-3. Hjelp og veiledning skal tilpasses foreldrenes behov og kan blant annet handle om hjelp og veiledning i forbindelse med samvær. Prosjektforslaget til Sammen om barnet peker på at barnevernstjenestene i utgangspunktet hadde lite å tilby foreldre både i den akutte fasen etter en omsorgsovertakelse og over tid. Det gjaldt særlig systematisk, dokumenterbar oppfølging som kunne bidra til bedre samvær og reell mulighet for gjenforening der det er forsvarlig. Krav i nytt lovverk forsterket gapet mellom forventninger og praksis. Funn fra blant annet en kartleggingsoversikt fra FHI (2023) viser samtidig at foreldre som er fratatt omsorgen for barn har behov for tilpasset støtte og veiledning i lang tid etter omsorgsovertakelsen.

Omsorgsovertakelse kan for mange utløse sorg, skam, sinne og avmakt. Når foreldre ikke får tidlig og tilpasset hjelp, forsterkes konflikt og mistillit i møtene med tjenestene, som igjen kan slå inn i samværssituasjoner og gjør endringsarbeid vanskeligere. En gjennomgående barriere er barnevernets dobbeltrolle. Barnevernstjenesten er først involvert i og forsvaret at foreldrene skal fratas omsorgen, før de i etterkant skal gi hjelp og støtte til foreldrene. Dette kan være krevende både i oppfølgingen av foreldre og i forbindelse med eventuell gjenforening. Dokumenter fra prosjektet fremhever at denne rolleblanding bidro til at oppfølgingen av foreldre ble ujevn og lite virkningsfull – med risiko for at foreldrene avviste eller mistenkeliggjorde barnevernets tilbud. Syrstad (2020) viser at foreldre som mister omsorgen, ofte opplever en eksistensiell krise og samtidig har lav tillit til barnevernet. Et hovedfunn er at kombinasjonen av hjelpe- og kontrollopgaver gjør oppfølgingen krevende, og mange foreldre vegrer seg for å motta støtte fra den samme tjenesten som har grepet inn. Arbeidet lykkes bedre når relasjoner bygges over tid, når hjelpen er emosjonelt og praktisk relevant, og når det finnes arenaer som oppleves mer nøytrale.

Familievernnet tilbyr blant annet frivillig oppfølgingstilbud for foreldre etter en omsorgsovertakelse.³ Familievernnet er et statlig tilbud gjennom Bufetat, og står ikke i den samme dobbeltrollen som barnevernet ifm. en omsorgsovertakelse. Likevel viser erfaringer fra barnevernstjenestene at tilbudet fra familievernnet i liten grad har vært tilgjengelig for foreldrene i praksis, noe som blant annet knyttet seg til begrensninger i kapasitet, informasjon til målgruppen og at foreldre selv ikke ønsket tilbudet. Det var ikke etablert en egen samarbeidsavtale med familievernnet og barneverntjenestene i Stovner og Søndre Nordstrand før prosjektet. Familievernnet kan imidlertid være et godt alternativ for foreldre som

³ Se mer informasjon her: <https://www.bufdir.no/familie/fratatt-omsorg/> [Lastet ned 25. oktober 2025]

er fratatt omsorgen for et barn, også fordi familiene gjerne har hatt tiltak fra barnevernet over tid uten at man har lykket med en endring.

Når oppfølgingen av foreldre blir fragmentert eller for knapp, blir vurderingene av samvær og tilbakeføring svakere forankret i konkret endringsarbeid, og tjenesten får mindre innsikt i foreldrenes utvikling over tid. Prosjektforslaget beskriver derfor behovet for en «ny rigg» som gjør barnevernstjenestene i stand til å gi målrettet, faseinndelt støtte og å dokumentere denne systematisk.

3.2. Utfordringer ved utstrakt bruk av eksterne aktører i samvær og foreldrestøtte

Før prosjektet ble samvær i stor grad gjennomført gjennom kjøp av eksterne tjenester. Det omfattet forberedelser av samvær, sted for samvær og tilsynsførere fra leverandør. I tillegg stilte gjerne ekstern aktør i barneverns- og helsenemnda ved nye vurderinger av samværsordning. Ekstern aktør kunne også få i oppdrag å følge opp og veilede foreldre i forkant og etterkant av samværet. Barnevernstjenestene fikk informasjon gjennom skriftlig rapportering fra leverandøren.

Prosjektforslaget og styringsdokumentet beskriver et problem hvor vurderinger knyttet til samvær og foreldres utvikling forblir hos ekstern aktør, og barnevernstjenesten mister nærhet til prosessen som skal underbygge vedtak og nye vurderinger i nemnd og domstol. Dette svekker faglig kontroll, kvalitets-sikring og læring i egen tjeneste. Barnevernstjenestene understreker samtidig viktigheten av at de er tett på vurderingene og har faglig kontroll i sakene.

Gjennom større krav til og oppmerksomhet mot mål om gjenforening og oppfølging av foreldre, opplever barnevernstjenestene økte dokumentasjonskrav og hyppigere samvær og oppfølging av barn og foreldre. En rapport fra OsloMet (2023) om samvær etter omsorgsovertakelse peker også på at praksis i barnevernet har endret seg etter EMD-dommene og at det fastsettes mer samvær enn tidligere og er større fokus på kvalitet i samvær. Dette innebærer igjen økte kostnader for barnevernstjenestene per sak. Bruk av eksterne leverandører har kostnads- og kapasitetsmessige implikasjoner, og når ekstern aktør er med på å styre rammene, kan det bli vanskeligere for barnevernet å tilpasse innhold og støtte rundt samvær på en måte som tar hensyn til barnets reaksjoner og behov. Prosjektet begrunner oppbygging av intern kompetanse med behov for mer fleksible, likeverdige og forutsigbare tilbud, og for å redusere avhengighet av kjøp som kan være kostbare og variere i kvalitet.

4. Funn fra dybdeintervjuer

Informantene opplever gjennomgående Sammen om barnet som et godt tiltak. De opplever at foreldre som er fratatt omsorgen får bedre oppfølging enn tidligere og at prosjektet bidrar til økt kompetanse og kvalitet i barnevernet. Informantene ønsker at prosjektet skal implementeres i linjen, men poengterer samtidig at det framover er behov for tydeligere rutiner og rammer.

I dette kapittelet oppsummerer vi funn fra dybdeintervjuene med familieveiledere, kontaktpersoner, foreldre og ledere.

4.1. Funn fra intervjuer med familieveiledere

I bydel Søndre Nordstrand har vi intervjuet tre familieveiledere og ved bydel Stovner har vi intervjuet to familieveiledere. Familieveilederne er utdannet 1) barnehagepedagog med master i familierapi, 2) barnevernspedagog med videreutdanning i klinisk miljøterapi og kognitiv terapi, 3) barnevernspedagog med videreutdanning i familierapi, 4) psykoterapeut med videreutdanning i emosjonsfokusert terapi, og 5) barnevernspedagog med videreutdanning i minoritetskompetanse (denne familieveilederen sluttet i stillingen sommeren 2025).

Familieveilederne har ulike saker, både når det gjelder innhold og antall. Familieveilederne følger opp fra to til elleve familier. I starten av prosjektet var veiledningen rettet mot foreldre som var blitt fratatt omsorgen for barnet sitt, eller som stod i prosessen rundt en omsorgsovertakelse. Etter hvert gjorde familieveilederne seg erfaringer om at det for å kunne jobbe med endring hos foreldrene, også var nødvendig å involvere fosterforeldrene og barna i arbeidet. I dag arbeider familieveilederne i Sammen om barnet med saker der barn er akutt plassert, saker som er i prosess knyttet til omsorgsovertakelse, «gamle» saker der foreldre er fratatt omsorgen for barn og der det ikke har vært samvær mellom foreldre og barn på mange år. De jobber med saker der de kun veileder foreldre, saker der de veileder foreldre før, under og etter samvær, og saker der det føres tilsyn under samvær. I enkelte saker gis det også veiledning til andre parter i saken, for eksempel mor til datter som er fratatt omsorgen for et barn.

Familieveilederne introduseres for foreldrene gjennom kontaktpersonen i barnevernstjenesten. Oppfølgingen fra Sammen om barnet er samtykkebasert, og dette formidles tydelig til foreldrene. Foreldrene kan medvirke når det gjelder ønsker for arbeidet. Samtidig er en fra prosjektets side klar på at nemndsvedtaket og barnets beste skal ligge til grunn for arbeidet.

Arbeidsmetode

Familieveilederne framhever at foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn ofte er en glemt gruppe innenfor barnevernet. Mange opplever en sorg og skam som de har begrenset mulighet til å snakke med familie og venner om. Familieveilederne opplever ofte motstand og benektelse fra foreldrene i begynnelsen, og starter derfor sakene med å la foreldrene få «tømme seg», og å få fortelle sin historie. Når foreldrene får formidle sitt perspektiv, gir det dem en følelse av verdighet og anerkjennelse. Endringsarbeid og refleksjon over egen omsorgs- og foreldrepraksis kan først komme i gang etter det er gitt rom for bearbeiding av sorg og skam. I tillegg poengterer familieveiledere at det er viktig å holde relasjonen til foreldrene varm for å få til endring. I saker der endring og endringsarbeid ikke er aktuelt, tilbyr familieveilederne støttesamtaler. I slike tilfeller arbeider familieveilederne med å hjelpe foreldrene å være «gode foreldre på avstand». I alle saker kan familieveilederne tilby praktisk hjelp til foreldre med å komme i kontakt med aktuelle instanser og hjelpetjenester.

- *Kan forstå følelsen av å være mamma og pappa som har blitt fratatt muligheten til å bo med barnet sitt. Men samtidig kan jeg si at når du ikke kunne sette andre grenser enn å slå, vil det være skadelig for barnet. Og i kraft av relasjonen man har skapt, kan man si hva som helst. De vet at jeg sier det ikke for å være slem, men med omsorg fordi jeg tror vi kan skape endring og finne nye metoder for å støtte barnets utvikling og ha det bra. Tror at begynnelsen av arbeidet med relasjon og kontaktskaping er en forutsetning for alt som kommer etter.*

Familieveileder

Familieveilederne jobber tett med foreldre som ønsker oppfølging og veiledning i forbindelse med samvær. Foreldrene veiledes gjerne før og etter samvær, og familieveilederne tilbyr møter både på kontoret og hjemme hos foreldrene. I noen tilfeller ønsker foreldrene at møtene skal skje på nøytrale steder, for eksempel på kafé eller at man gå en tur sammen. I tillegg benyttes samtaler over telefon og tekstmeldinger blant annet i forbindelse med deling av informasjon og praktiske avklaringer. Fokus for veiledningen rettes mot relasjon, og barnets trygghet og opplevelse av samvær. Under samvær får familieveilederne sett barn og foreldre sammen, og kan gjøre vurderinger av både foreldrenes og barnas kapasitet knyttet til samvær. Dette gir et bredere grunnlag for videre veiledning av foreldrene. Familieveilederne benytter i tillegg samvær til å gradvis gi foreldrene omsorgsoppgaver, slik at fokuset dreies fra «godteri og kos» til at for eksempel foreldre på sikt kan levere barnet på trening eller i fosterhjemmet etter samvær.

Familieveilederne kan bestilles til kun tilsyn under samvær i noen saker. I noen tilfeller har familieveilederne erfart at når de kommer inn som tilsyn på samvær, takker foreldrene ja til videre tilbud om veiledning. En av familieveilederne poengterer viktigheten av at også barna får snakke med familieveilederen etter samværet. Prosjektet virker å ha endret tankegangen til barnevernstjenesten på dette punktet: det er viktig at også barnet får snakke om opplevelsene under samværet og får stille spørsmål om det som har skjedd under samvær. I disse samtalene kan også beredskaps- eller fosterhjem inviteres inn. På denne måten får de som har daglig omsorg for barna innblikk i hva som har skjedd under samværet, og kan fungere som bedre støtte fra barna.

Når det gjelder det direkte arbeidet med foreldre, tilbyr Sammen om barnet veiledningssamtaler med foreldrene der familieveileder har fokus på endringsarbeid i tråd med nemndsvedtaket. Familieveilederne jobber for at foreldrene skal få bedre innsikt i foreldrerollen og øke foreldrenes samværs- og relasjonskompetanse slik at man over tid kan bedrive reparasjonsarbeid hos barna etter omsorgssvikt.

Familieveilederne jobber også med «gamle» saker der barnet har vært plassert i flere år, og der det har vært lite samvær mellom foreldre og barn. I slike saker har familieveilederne måttet gå tilbake i tid og jobbe med omsorgsvedtaket og innholdet i dette for å klare å komme i posisjon til foreldrene.

Arbeidet som gjøres i prosjekt springer ut fra en grunnholdning om at det er til barnets beste at de ikke mister relasjonen til sine foreldre etter en omsorgsovertakelse.

Samarbeid med kontaktperson/saksbehandler i barnevernstjenesten

Det oppleves som viktig med tidlig forventningsavklaring for arbeidet med foreldre, familieveileder og saksbehandler. Enkelte foreldre har blant annet trodd at veileder kan påvirke antall samvær direkte, og rolle- og ansvarsdelingen mellom saksbehandlere og familieveiledere er ikke alltid tydelig. Familieveilederne har i intervjuene vært inne på hvordan saksbehandler og familieveiledere i ulik grad kan påvirke hverandres arbeid, og hvordan arbeidet familieveilederne gjør både kan avlaste saks-

behandlere, men også potensielt gi merarbeid dersom arbeidet bidrar til at økt samvær eller gjenforening er mulig.

Samarbeidet med familieveileder og kontaktperson/saksbehandler i barnevernstjenesten oppleves å variere. I noen saker oppleves saksbehandlerne som positive til arbeidet med foreldrene, mens i andre saker oppleves ikke alltid saksbehandler å støtte prosessen fullt ut. Dette mener familieveilederne kan handle om at noen saksbehandlere blir engstelige for at familieveilederne arbeider med fokus på tilbakeføring. Flere familieveiledere påpeker samtidig at deres rolle fungerer som en buffer mellom foreldrene og barnevernet, og at de bygger bro mellom partene.

Samarbeid med andre tjenester

Familievernnet har i mange år hatt tilbud til foreldre som har blitt fratatt omsorgen for barna sine, samtidig er dette et tilbud som i liten grad benyttes av foreldre som er fratatt omsorgen for barna i de to bydelene. For noen foreldre utgjør det en utfordring å bevege seg utenfor bydelen for å møte ved familievernkontoret i Oslo sentrum. Det er ifølge familieveiledere også foreldre som har opplevd gruppetilbudet familievernkontoret gir til foreldre som ustrukturert og utrygt. En av familieveilederne forteller at det er et ønske i prosjektet å starte opp gruppetilbud med samme utgangspunkt som familievernkontoret sitt tilbud.

Andre tjenestetilbud som DPS og Nav er viktige å sette foreldre i kontakt med, spesielt ved psykisk sykdom. Her kan familieveiledere hjelpe med praktisk systemnavigasjon og støtte slik at foreldre klarer å komme i kontakt med og få hjelp fra relevante tjenester. Det kan igjen være nødvendig for at foreldre skal ha kapasitet til, og få utbytte av, veiledningen som familieveiledere gir.

Arbeidshverdag

Familieveilederne forteller at arbeidsbelastningen varierer. Dette henger sammen med at behov og kompleksitet varierer både innad i og på tvers av saker. Ulike saker, og ulike faser i en sak, krever differensiert og tilpasset innsats. Tidsbruk avhenger blant annet også av reiseavstander og -behov.

Alle familieveilederne gir uttrykk for høy trivsel i jobben. Dette knyttes særlig til det å ha tid til å bygge relasjoner og trygghet, og å se at arbeidet kan føre til at barn opplever bedre samvær og roligere hverdagsliv. Det er også givende å se at man kan hjelpe foreldre som gjerne har opplevd å stå alene i lang tid. Samtidig kan det oppleves som en påkjenning å stå i saker der det er mye konflikt, og i saker der foreldrene ikke har annet nettverk enn familieveilederen. For noen av familieveilederne oppleves det å ikke vite hva som skjer etter prosjektavslutning som en belastning, for eksempel hvor man blir plassert i tjenesten og hva som skjer med de foreldrene man har fulgt opp dersom prosjektet ikke går over i normal drift. Det kan også oppleves som en belastning å føle seg på utsiden av, eller ikke som en del av, barnevernstjenesten, samtidig som man er det.

Samarbeid med fosterforeldre

Familieveilederne opplever tidvis motstand fra fosterforeldre i arbeidet. Familieveilederne blir tatt imot av fosterforeldre, men ikke alltid varmt. Familieveiledere har opplevd at fosterforeldre har sendt e-post til saksbehandler med bekymring for at familieveilederne har et pro-foreldrefokus, og at veilederne kan oppleves som en trussel dersom det jobbes for tettere kontakt med foreldrene eller tilbakeføring/gjenforening. Familieveilederne opplever også at saksbehandler som jobber tett med fosterforeldre kan være engstelige for tilbakeføring, og at noen saksbehandlere har en beskyttende holdning overfor barna og ønsker begrenset samvær. Det påpekes at det også eksisterer en systemisk utfordring knyttet til at fosterforeldre ofte veiledes av personer som selv er eller har vært fosterforeldre. Dette kan føre til ensidig støtte og lite refleksjon rundt barnets behov for kontakt med foreldrene. Familieveilederne har observert at det er vanlig at fosterforeldre nedsnakker barnets foreldre. Fosterforeldrene har ofte stor innflytelse på barnas oppfatning av foreldrene, og i noen tilfeller bidrar foster-

foreldrene til en demonisering av foreldrene. Familieveilederne sammenlikner disse situasjonene med saker der det er høykonflikt mellom foreldre, og konfliktnivået kan skade barnas psykiske helse på kort og lang sikt.

Det er et viktig mål for prosjektet å rive ned sperrer mellom foreldre og fosterforeldre, og jobbe for et bedre samarbeid mellom partene. Det påpekes fra familieveiledere at det er viktig for barnets identitetsutvikling å kjenne foreldrene på godt og vondt samtidig som samarbeid og endringsarbeid kan bidra til at barna får en bedre relasjon til foreldrene sine. I det praktiske arbeidet kommer dette til kjenne ved kontaktskaping og å finne positive og gode ting mellom fosterforeldre og foreldre slik at foreldrene får være en del av barnets liv og bruke sine ressurser på en god måte.

Hvilke holdninger fosterforeldre har til arbeidet familieveilederne gjør, virker å avhenge av hvorvidt og hvordan fosterforeldrene er involvert i arbeidet og hvor langvarig plasseringen har vært. Familieveiledere gir innspill om at tidlig involvering av fosterhjem og barn kan dempe motstand og inntrykket av pro-foreldrefokus. Forventningsavklaring, tydelig formål og fellesmøter kan redusere uro. Dessuten kan debrief etter samvær, gjerne sammen med fosterhjemmet, hjelpe barnet å bearbeide hendelser og gi felles læring til neste samvær, og hjelpe fosterhjemmet i å støtte og forstå barnets reaksjoner. Samtidig påpekes det at det er viktig med klare rollegrenser mot fosterhjemmet. Familieveileder kan planlegge og følge opp samvær, men ikke være en generell veileder eller megler mot fosterhjemmet. Det er også påpekt at bedre hjelp og støtte til foreldre kan gjøre barna mindre bekymret og at foreldreveilederne kan bidra forbedre samarbeidet med og situasjonen i fosterhjemmet.

Ivaretakelse av kulturell identitet i praksis

Familieveilederne framhever at kulturell identitet og opprinnelse er viktig for barn, særlig i tenårene med begynnende identitetsutvikling. Barna har behov for hjelp til å forstå og integrere egen bakgrunn, og dette er i mange saker ikke mulig uten en mellomperson som kan bygge bro mellom foreldrenes verdier og hverdagslivet i fosterhjemmet. Familieveilederne forteller at fosterforeldre kan ha en begrenset forståelse for foreldrenes kulturelle bakgrunn. Dette inkluderer språk, religiøse praksiser og kulturelle verdier som er viktige for foreldrene, men fremmede for fosterforeldrene. I slike tilfeller fungerer familieveilederne som mellomledd for å forklare og oversette kulturelle verdier til fosterforeldrene slik at de kan møte barna med større forståelse. Motsatt kan familieveilederne også bidra til at foreldrene forstår fosterforeldrenes perspektiv bedre. Dette beskrives som et arbeid som krever mye mental kapasitet fra familieveilederne, men som samtidig er svært viktig for å forebygge konflikter mellom foreldre og fosterforeldre. Samtidig påpekes det at det er enklere å ivareta kulturelle aspekter i nyere saker enn i gamle saker der barn kan ha mistet interessen for både foreldrenes kultur og språk. Det har også forekommet saker der barn ikke får snakke morsmålet sitt under samvær. Det er også en utfordring når foreldrene ikke snakker godt norsk og barna ikke får morsmålsopplæring i skolen. Sammen om barnet arbeider nå med en kulturell støtteplan som benyttes sammen med foreldrene det er relevant for til å utforske hva det innebærer å ha den kulturelle bakgrunnen de har.

Tillit mellom foreldre og barnevernstjenesten

Familieveilederne forteller at tilliten mellom foreldrene og barnevernet ofte er veldig lav når de først møter foreldrene på grunn av opplevelsen foreldrene har hatt med barnevernstjenesten i forbindelse med omsorgsovertakelsen. Familieveilederne blir gjerne stående i en meklerposisjon mellom foreldre og barnevern. Tillit oppleves å bygges gjennom tid, tilgjengelighet og emosjonell støtte, og at foreldre opplever veileder som annerledes enn resten av «systemet» og som en som kan forstå og støtte dem.

Videre skalering

Det framheves at to ansatte til å følge opp foreldre som er fratatt omsorgen er for lite, at det bør være et team som jobber med oppfølgingen og at familieveilederne bør få flere sparringspartnere. Selv om

det er familieveiledere i ressursteamet, jobber de med andre type saker, og familieveiledere har ikke nødvendigvis ønske om å bli veileder i ressursteam.

Det påpekes at det mangler retningslinjer for hvordan familieveilederne skal jobbe med fosterforeldrene, og at dette burde vært bedre beskrevet i prosjektplanen. Som nevnt, er også viktigheten av å komme tidlig inn og å koble barn/fosterhjem raskt på fremhevet, slik at man bygger en felles forståelse for arbeidet tidlig.

Familieveilederne er spente på hva som skjer med stillingene ved slutten av prosjektet. Informantene gir uttrykk for at de ønsker å fortsette å jobbe med denne gruppen, og at de opplever at denne måten å jobbe på har mye større effekt enn andre måter/grupper å jobbe på/med.

Annet

Det er ikke klare føringer for når oppfølging av foreldre skal avsluttes. Familieveiledere uttrykker et ønske om at sakene ikke avsluttes for tidlig. Det kan ta tid å bygge tillit og komme i posisjon til å hjelpe, og det ligger individuelle vurderinger til grunn i hver enkelt sak. I noen saker vil det ifølge informanter være slik at foreldrene trenger oppfølging fra familieveilederne så lenge barna ikke bor hjemme. En kan også vurdere å avslutte oppfølgingsarbeidet når en vurderer at barna er robuste nok til å gjennomføre samvær uten tilsyn i de sakene der tilsyn har vært bestillingen. I tilbakeføringssaker vil familieveilederne gjerne følge familien i noen måneder etter gjenforening for å se hva foreldrene egentlig trenger og for å se at alle ressurser familien trenger er på plass. I saker der foreldrene over tid ikke tar ansvar eller erkjenner eget ansvar, og veiledning ikke forventes å gi ønskede resultater, har veiledere imidlertid gitt innspill om at sakene bør avsluttes.

4.2. Funn fra intervjuer med kontaktpersoner

Vi har gjennomført ett fysisk gruppeintervju med fire kontaktpersoner i bydel Søndre Nordstrand og ett digitalt møte med to kontaktpersoner i bydel Stovner.

Målgruppe og inngang til prosjektet

Kontaktpersonene i barnevernstjenestene identifiserer foreldre de mener kan ha utbytte av oppfølging fra familieveileder, og diskuterer det i forbindelse med saksveiledning. De trekker fram eksempler på saker hvor det var naturlig å koble på prosjektet: en forelder med stort behov for noen å snakke med og som trengte mer oppfølging enn hva kontaktpersonen hadde kapasitet til å gi, foreldre hvor dialogen med kontaktpersonen opplevdes vanskelig, en eldre sak hvor kontakten mellom foreldre og fosterfamilien var krevende, en sak hvor det ikke hadde vært samvær på mange år, men hvor en forelder ønsket samvær og trengte veiledning, og nye saker hvor prosjektet kobles på i undersøkelsesfasen. I eldre saker kan det være naturlig å koble på Sammen om barnet i forbindelse med at det skjer et skifte av tilsynsperson. Det er også et eksempel med en frivillig plassering der familieveileder følger opp samvær.

Kontaktpersonene poengterer samtidig at prosjektet i utgangspunktet er relevant for alle foreldre som er fratatt omsorgen for barn, og at alle bør få tilbud og mulighet for god oppfølging – gjerne flere ganger dersom de i utgangspunktet takker nei. Kontaktpersonene er samtidig klare på at det er stor forskjell mellom sakene som er en del av prosjektet. Blant annet oppleves motivasjon fra foreldre som en viktig forutsetning for å dra nytte av veiledning fra familieveileder, og det er ofte lettere å jobbe med «landsbytenkningen» i nye saker.

Arbeidsmetode

Foreldre som mottar tilbud om Sammen om barnet oppleves gjerne å ha lav tillit til barnevernet og takke nei eller være lite mottakelige for tiltak og endringsarbeid. Kontaktpersonenes dobbeltrolle og

kapasitetssituasjon oppleves som hindre som gjør at de ikke kommer i posisjon til å gi fullgod oppfølging til foreldre. Familieveiledere er i en annen posisjon og kan «finne andre innganger» som gjør foreldre mer mottakelige for hjelp. De kan tilrettelegge for kontakt mellom foreldre og barn og reparasjon av relasjonen mellom dem, jobbe med sorg og skam og la foreldrene fortelle sin del av historien. De kan også bidra til å reparere relasjonen mellom barnevernet og foreldrene og å hjelpe dem med å forstå vedtaket og hva det innebærer. Kontaktpersonene opplever at Sammen om barnet bidrar til en økt fremdrift i sakene ved at familieveiledere starter varsomt, prioriterer relasjonsbygging og tilpasser oppfølging og veiledning både når det gjelder tempo og innhold. Familieveiledere kan også fungere som brobyggere mot andre tjenester og bidra til at foreldre får mer helhetlig hjelp, i tillegg til å binde de ulike partene i «landsbyen» sammen og jobbe mer helhetlig rundt barnet.

- *Å møte foreldre med likeverd og anerkjennelse slik familieveilederne gjør, kan se ut til å ha en positiv effekt på dialogen med barnevernstjenesten. Foreldrene bærer med seg mye skam og stigma, virker som at familieveilederne gjør en god jobb med foreldre rundt dette, knyttet til å dempe stress og angst knyttet til samvær med barna.*

Kontaktperson

Et annet poeng som trekkes fram er at dersom foreldre ikke ønsker hjelp eller veiledning til tross for Sammen om barnet, kan barnevernet i større grad dokumentere at det er gjort en innsats for å komme i posisjon. Tidligere kunne man i større grad kun si at foreldre ble gitt et tilbud som de takket nei til.

Samarbeid med familieveiledere

Kontaktpersonene fremhever stor nytte av tett, hverdagsnær samhandling med familieveiledere: lettere informasjonsdeling, felles forståelse av sakene, lavere terskel for å drøfte dilemmaer og raskere koordinering. Sammenliknet med å skulle kjøpe tjenester eksternt, oppleves det som en fordel å ha noen tett på som forstår helheten og rammene rundt barnet og hvor det er lettere å dele informasjon. Hvorav eksterne tiltak oppleves som noe statisk, hvor man jobber hver for seg med avtalte treffpunkter, oppleves samarbeidet med familieveiledere mer som en kontinuerlig prosess.

Samarbeidet med familieveiledere gir faglig «friksjon» som oppleves utviklende. Det er flere stoppunkter, kritiske spørsmål og mer reflekterte vurderinger rundt samvær og tilbakeføring. Familieveiledere forstår familien på sitt vis, mens kontaktperson kan ha et annet perspektiv. De kan likevel i enkelte tilfeller oppleves som utfordrende dersom familieveileder i for stor grad blir oppfattet som «foreldrenes advokat».

Et tema som oppleves spesielt krevende er dersom et barn får sterke reaksjoner etter samvær, og det gir økt belastning for fosterhjemmet. Det kan også skape motstand hos fosterforeldre dersom de oppfatter at man jobber barnet inn mot foreldrene. Hvor langt skal man presse på for samvær, og hva er barnets beste i de konkrete tilfellene på kort og lang sikt? Blir belastningen for stor for fosterhjemmet slik at det kan bli et utilsiktet brudd? Dette er spørsmål som går utover selve prosjektet, men Sammen om barna kan bidra til at slike spørsmål i større grad må stilles.

- *Vi vet jo at vi har blindsoner og at vi tar fort fosterforeldrenes perspektiv, for det er dem vi møter når vi møter barna, og at vi blir opptatt av å ivareta dem. Men [det er] ikke det eneste hensynet, og ikke nødvendigvis det beste for barna på sikt.*

Kontaktperson

Nærheten til familieveileder oppleves verdifull både for å forstå foreldrene bedre og for å finne gode måter å møte dem på, men krever samtidig ryddighet i roller og informasjonsflyt. Det oppleves ikke som at alle grenseganger mellom kontaktpersoner og familieveiledere er ferdig gått opp. Kontaktpersonene etterlyser tydeligere rutiner for hvem som skal gjøre hva og for informasjonsflyt og dokumentasjon. Kontaktpersoner er avhengig av informasjon og rapportering, men opplever her ulik praksis på tvers av familieveiledere og at det ikke alltid gjøres i tilstrekkelig grad eller til rett tid. Samtidig kan det oppleves mer ubehagelig å «mase» på ressurser internt enn på eksterne. Det oppleves blant annet å være fare for informasjonsglipp i tilfeller der familieveileder har direkte kontakt med nettverk/fosterhjem. I tillegg etterlyser kontaktpersonene rutiner knyttet til saksveiledning i Sammen om barnet for å sikre systematikk og ryddighet og at det ikke blir for personavhengig. Samtidig er informantene også klare på at det er behov for tilpasninger og fleksibilitet i ulike saker, for eksempel når det gjelder hvem som skal ha kontakt med fosterforeldre eller ha dialog med barnet ifm. samvær, så lenge barnets behov er i sentrum.

Samarbeid med andre tjenester

Utenom prosjektet beskrives tilbudet til foreldre som er fratatt omsorg, for eksempel fra familievernkontoret eller DPS, som fragmentert og lite tilpasset. Eksisterende tilbud opplevdes som mangelfullt og lite treffsikkert, mens målgruppen har behov for tilpasset oppfølging og veiledning. Kompetansen på relevante tema (som omsorgsovertakelse/barnevern) varierer, og spesifikke behov (f.eks. hørsels-tap) og tiltak i den akutte fasen etter omsorgsovertakelse dekkes dårlig.

Arbeidshverdag

Prosjektet oppleves å redusere belastning for kontaktpersonene, både tidsmessig og emosjonelt. Det handler blant annet om «følelsen av hva man skulle eller burde ha gjort» og at man i større grad står sammen om det emosjonelle og krevende i saken. Kontaktpersonene opplever at lovkravet om oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse ivaretas mer reelt og systematisk. Flere uttrykker stolthet og faglig løft, men også uro for hva som skjer dersom prosjektet avsluttes. Samtidig krever samarbeidet også tid fra kontaktpersonene, blant annet gjennom flere drøftinger.

Ivaretagelse av kulturell identitet

Kontaktpersonene opplever at Sammen om barnet kan ha betydning for ivaretagelse av kulturell identitet ved å jobbe relasjonelt og forstå foreldrene, og ta dette videre med inn i møter og mot barnet. Det legger til rette for kultursensitivitet i samvær og å gjøre barnet kjent med sin kulturbakgrunn. Dette oppleves som noe kontaktpersonene ellers har lite kapasitet til å følge opp på en tilstrekkelig god måte.

Tillit mellom foreldre og barnevernstjenesten

Kontaktpersonene fremhever at de er presset på kapasitet og ikke har de samme mulighetene til å møte foreldre i det omfanget eller med den fleksibiliteten som familieveiledere har mulighet til. I tillegg fremheves dobbeltrollen deres som en utfordring når det gjelder tillit og åpenhet mellom barnevernet og foreldrene, spesielt ifm. rettsprosesser. Flere foreldre har mistet tillit til barnevernet og er avvisende til tiltak. Her er familieveilederne i en annen posisjon. Familieveiledere kan i større grad jobbe med relasjonen og finne andre innganger som kan bidra til at foreldre er mottakelig for hjelp. Samtidig oppleves tilliten å være mest direkte knyttet til familieveilederen, og ikke barnevernet som helhet.

Resultater og effekter

Kontaktpersonene viser til at Sammen om barnet allerede har bidratt, eller forventes å bidra, til flere resultater og effekter:

- Bedre ivaretagelse av foreldre, som i større grad føler seg sett og kan tåle å stå i situasjonen, og mindre gnisninger mot barnevernet/kontaktperson.
- Bedre grunnlag for å gjøre vurderinger av foreldrenes fungering og ressurser. Det kan bidra til mer naturlig og hyppigere kontakt mellom barn og foreldre (og annet nettverk), bedre kvalitet i samvær og større muligheter for utvidelse av samvær der det er forsvarlig. Samtidig kan det også bidra til reduksjon av samvær dersom det er best for barnet.
- Færre rettslige runder i enkelte saker, noe informantene delvis tilskriver prosjektets støtte til foreldre (lettere å tåle realiteter og justeringer).
- Mulighet for flere tilbakeføringer i saker der det er realistisk.
- Raskere avklaring av om tilbakeføring er mulig, og på sikt økt stabilitet for barn og fosterfamilie.
- Faglig kvalitetsløft internt: flere drøftinger, mer kritiske spørsmål og bedre helhetsblikk på «landsbyen» til barnet.

Videre skalering

Informantene mener prosjektet bør videreføres og forankres i linjen, med organiseringen som i dag. De opplever det som verdifullt å jobbe tett sammen og å ha en felles leder som er tett på og kan ha et helhetsblikk, sette retning og gjøre avklaringer ved uenigheter. Det påpekes at det er viktig med flere ressurser for å redusere sårbarhet, samtidig som dette er et ressurs spørsmål.

- *Jeg er mer stolt av å jobbe her nå enn jeg var før.
Jeg føler vi er på vei mot noe bra.
Men så er vi livredde for at dette skal bli borte.
Da begynner jeg å grine faktisk.*

Kontaktpersoner

Annet

Feltet er i bevegelse, og informantene opplever at prosjektet hjelper tjenesten å stå i skiftet: fra ensidig beskyttelseslogikk til et mer langsiktig helhetsspektiv med barnets livsløp i sentrum – samtidig som barnet skal beskyttes her og nå.

4.3. Funn fra intervjuer med foreldre som mottar tiltaket Sammen om barnet

Vi har intervjuet syv informanter gjennom seks intervjuer: fem informanter i bydel Søndre Nordstrand og to informanter i bydel Stovner. Intervjuene er gjennomført fysisk, digitalt på Teams og over telefon. Utvalget består av både kvinner og menn, og det har i tillegg deltatt to besteforeldre. I funnkapitlet omtaler vi alle informantene som foreldre, og benytter det kjønnsnøytrale pronomenet «hen». Dette for å ivareta personvern hensynet til informantene slik at de ikke kan identifiseres. Foreldrene vi har intervjuet er fratatt omsorgen for til sammen åtte barn, i tillegg er ett barn plassert utenfor hjemmet med samtykke. Barna til informantene var på intervjudtidspunktet plassert i beredskapshjem, fosterhjem og barnevernsinstitusjon. Tema for intervjuene har vært foreldres erfaringer knyttet til 1) kontakt

med, og relasjon til familieveilederen, 2) arbeidsmåte og samarbeid med familieveileder, 3) oppfatning av tiltaket, og 4) resultater og effekter av tiltaket. I tillegg har informantene fortalt om andre erfaringer og refleksjoner de eventuelt har gjort seg om tiltaket.

Informantene beskriver i intervjuene tilbudet om, og relasjonen de har til, familieveileder. Det er fire familieveiledere som omtales i datamaterialet. Alle er kvinner, og vi benytter pronomenet «hun» når det gjelder familieveilederne.

Kontakt med, og relasjon til familieveilederen

Foreldrene forteller at de kom i kontakt med familieveilederen gjennom kontaktpersonen i barnevernet ved frivillig plassering, eller etter behandling av sak eller samtaleprosess i nemnda. Kontakten med tiltaket Sammen om barnet og familieveileder har blitt initiert av saksbehandler i barnevernstjenesten. For de fleste foreldrene ble kontakten med familieveilederen opprettet i forbindelse med gjennomføring av samvær med tilsyn, for noen ble kontakten opprettet for veiledning og støttesamtaler.

Sammen om barnet som tiltak for oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse er betinget av at familieveileder klarer å bygge relasjon og tillit til foreldrene. Foreldre som er fratatt omsorgen for ett eller flere barn er ofte skeptiske til barnevernstjenesten og/eller i konflikt med saksbehandler i barnevernstjenesten. Vi har derfor spurt informantene om de stoler på familieveileder som de har fått tildelt, og hvor lang tid det tok før foreldrene opplevde at de kunne stole på familieveilederen sin.

Samtlige informanter forteller at de fikk tillit til familieveilederen på et tidlig tidspunkt i tiltaket.

En av informantene sier at hen fikk tillit til familieveileder allerede etter første møte. Forelderens knytter dette til måten familieveileder kommuniserer på, at hun er ærlig, og til familieveilederens personlighet. Forelderens forteller at hen kan snakke med familieveileder om alt, familieveilederen tåler å høre ting og dømmer ikke. Forelderens framhever også at det er måten familieveileder snakker på og argumenterer fra sitt perspektiv som gjør at hen tar til seg det familieveileder sier. Forelderens gir et praktisk eksempel på dette fra en hendelse med en vanskelig situasjon med barnevernstjenesten. Familieveileder sa «Nei, hør her...!» til saksbehandler på forelderens vegne. Dette gjorde at forelderens opplevde å ha «en på sitt lag».

For en annen av informantene startet tiltaket med at familieveileder fikk hovedrollen i begynnelsen gjennom oppfølging av, og tilsyn med, samvær. Det var hyppig samvær og foreldrene snakket mye med familieveileder. Foreldrene opplevde tidlig at familieveileder videreformidlet foreldrenes ønsker til saksbehandler, og foreldrene likte familieveileder. Foreldrene fikk tilbud om veiledning i tillegg til samværsoppfølgingen og takket ja til dette.

Den tredje informanten forteller at barna ble plassert og hen følte seg ignorert av barnevernet etter plasseringen. Forelderens ble oppfordret av advokaten sin om å søke hjelp hos barnevernet for å finne en løsning. Forelderens fikk raskt tillit til familieveilederen, og forteller at hen kunne stole på familieveileder fra starten: «Hun kom ikke med papir eller PC. Hun snakker og tanken er å hjelpe, ikke å straffe og ikke for å finne noen feil eller hva som er problemet».

To informanter forteller om hvordan god kontakt og personkjemi med familieveileder åpnet for relasjonsbygging og tillit. Den ene av disse ble tildelt familieveileder for tilsyn under samvær. Forelderens og familieveileder pratet godt sammen, kom godt overens og fikk en god tone. Den andre informanten forteller at hen fikk et umiddelbart veldig godt inntrykk av familieveileder, og at familieveileder fremstod som åpen og trygg. Også denne informanten framhever god personkjemi, at familieveileder var der for hen, og at informanten kunne snakke fritt.

Hvor ofte foreldrene treffer familieveilederen sin varierer fra sak til sak, og avhenger av sakens innhold og foreldrenes behov. Noen treffer familieveileder fast en gang per uke, mens andre møter familieveileder to-tre ganger i måneden knyttet til samvær og veiledning før og etter samvær. For noen av informantene er møtefrekvensen med familieveileder trappet ned fordi foreldrene ikke lenger har det samme behovet eller har fått bedre kontakt med saksbehandler. Det er også informanter som kontakter familieveileder etter behov. Alle informantene forteller at dersom de har behov for støtte fra eller samtale med familieveileder utenom de avtalte møtene, tar de kontakt med familieveileder på telefon eller SMS. Møtene med familieveileder foregår i barnevernstjenestens lokaler, ute i det offentlige rom, eller hjemme hos foreldrene. Foreldrene setter i stor grad rammene for møteplass selv.

Arbeidsmåte og samarbeid med familieveileder

Møtene mellom foreldre og familieveileder foregår både gjennom planlagte møter og fast struktur, og etter behov. For noen informanter er strukturen viktig fordi det skjer mye i livet som kan produsere «kaos i hodet», for andre bidrar støtten fra familieveileder til at foreldrene «holder hodet over vann». Dersom foreldrene har behov for samtaler med familieveilederen utover avtalte møtepunkt, kan familieveileder kontaktes.

En av informantene forteller at hen møter familieveilederen i barnevernets lokaler. Samtalene dreier seg om hvordan hen som forelder kan være sammen med barna under samvær på måter som er gode for barna, og hva foreldre kan gjøre for å bli enda bedre foreldre. Informanten sier hen også snakker med familieveilederen om ting de opplever som ugreie fra barnevernstjenestens side. Familieveileder tar da problemstillingene videre til saksbehandler, og sammen finner de løsninger.

Flere informanter forteller at deres familieveileder deltar i møter der foreldre har behov for støtte dersom hun har tid og mulighet for dette. Familieveileder bidrar også med praktisk hjelp dersom foreldre trenger det. For eksempel nevner en av foreldrene at familieveileder har hjulpet med å hente møbler og andre ting. En annen informant forteller at familieveileder tilrettelegger for samvær, handler inn mat og så videre. Familieveilederen har også vært på tilbudssiden i krisesituasjoner, for eksempel i en situasjon der en forelder mistet bolig.

Kontakt med saksbehandler

Flere av foreldrene forteller at de har fått en noe bedre relasjon til saksbehandler i barnevernstjenesten etter at de fikk tiltaket Sammen om barnet. For de fleste foreldrene vi har intervjuet er relasjonen og kontakten med saksbehandler svak, og i noen tilfeller er det ingen kontakt mellom saksbehandlere og foreldre.

En av informantene forteller at det er familieveileder som har kontakten med saksbehandler og at familieveileder gjennomfører samtaler med forelderen i etterkant av møtene med saksbehandler. Dette har ført til at informanten «kan ha noe tro på barnevernet». En annen forelder forteller at hen har veldig sjelden kontakt med saksbehandler. Familieveilederen formidler eventuelle ønsker og spørsmål fra informanten til saksbehandler, og utenom dette går kontakten med saksbehandler gjennom advokat. Informanten opplever dette som en god løsning.

Noen av foreldrene forteller om et vanskelig forhold til barnevernstjenesten. For disse informantene kan det være utfordrende å opparbeide høyere grad av tillit til saksbehandler selv om familieveileder jobber tett med foreldrene. For eksempel kan det være vanskelig for foreldre å stå i relasjon til saksbehandler dersom saksbehandler har et «veldig pro-forhold til fosterhjemmet». En av informantene forteller at hen lenge har hatt et vanskelig forhold til barnevernstjenesten, og beskriver mistilliten hen har følt på fra barnevernet: «Det å få et stempel i panna uten at folk vil bli kjent med deg [...] Jeg kan umulig være den eneste forelderen som har det sånn.»

Kontakt med andre tjenester – eventuelt tilbud fra familievernkontoret

Familieveileder bistår foreldrene i møte med tjenester også utenom barnevern. Dette handler om å organisere og støtte foreldrene i møter med Nav, helsetjenester og skole i saker der barn er frivillig plassert.

En av foreldrene forteller at hen har fått hjelp og støtte av familieveileder i kontakten med Nav, der familieveilederen har hjulpet til med organisering av avtaler og støtte under møter med Nav. Dette har resultert i økonomiske garantier og tannbehandling for informanten, noe informanten mener ikke ville bli innvilget om ikke familieveileder hadde deltatt i møter og snakket informantens sak. En annen forelder forteller at familieveileder har vært med i møter hos fastlege og bidratt til at informanten fikk korrekt dokumentasjonen fra lege. En tredje informant forteller at familieveileder skal opprette kontakt med oppfølgingstjenesten (OT) for ungdom som er plassert i institusjon.

Vi har i tillegg spurt foreldrene om de er kjent med det tilbudet familievernkontoret har til foreldre som har blitt fratatt omsorgen for barna sine, og hvordan de eventuelt opplevde tilbudet ved familievernkontoret. To av foreldrene svarte at de ikke var kjent med tilbudet ved familievernkontoret. Én av informantene var kjent med familievernkontoret gjennom mekling ved samlivsbrudd, men opplevde ikke at dette hadde fungert. En informant hadde fått tilbud om oppfølging ved familievernkontoret, men hadde ikke vært interessert i dette på det aktuelle tidspunktet. Den siste informanten som svarte på dette spørsmålet hadde ikke fått noe tilbud om oppfølging fra familievernkontoret, men ville uansett tilbud heller valgt å rette eget fokus på samværene med barnet.

Oppfatning av tiltaket

Det er et gjennomgående funn i intervjuene at foreldrene opplever tilbudet om familieveileder som svært positivt, og at Sammen om barnet som prosjekt har gjort at foreldrene har fått noe bedre kontakt med barnevernstjenesten. Foreldrene vi har intervjuet beskriver kontakten med barnevernstjenesten før de fikk tilbudet om familieveileder som noe de ikke ønsket, fragmentert eller ikke-eksisterende.

I sine beskrivelser av Sammen om barnet og familieveilederen, sier seks av foreldrene følgende i intervjuene:

- *Overhodet ikke noe som er negativt med oppfølgingen fra familieveileder, skulle bare ønske hun hadde kommet inn mye tidligere. Jeg tror mange situasjoner kunne blitt reddet hvis jeg hadde henne før.*
- *Hun gjør alltid en god jobb. Ikke noe enten eller – det har alltid kommet noe bra ut av hvert eneste møte, hver eneste samtale. [Familieveileders rolle] er alfa og omega, barnevernet hentet det andre barnet også, hadde vi ikke hatt familieveileder da, så vet jeg ikke.. [...] er så fornøyd, [håper] bare at det fortsetter».*
- *Familieveileder har vært veldig bra. Det viktigste for oss er at vi blir HØRT. Hun andre hørte ikke noe særlig på oss på den tida. Vi blir hørt, og fikk den hjelpen vi skulle få, fikk den veiledningen vi skulle få. Opplever å bli hørt i langt større grad av familieveileder enn av saksbehandler.*
- *Veldig positiv til familieveileder. Hun snakker med meg og behandler meg som et menneske og som en viktig person.*
- *Har ingen negative ting å si om familieveileder, er veldig fornøyd: Og hun er kul i tillegg [ler]. Hun er en åpen person, som man kan snakke om alt mulig med.*
- *Familieveileder har gjort en optimal jobb.*

Resultater og effekter av tiltaket

Vi har spurt foreldrene hvilke erfaringer de har gjort seg når det gjelder eventuelle resultater og effekter av tiltaket. Informantene sier at det ikke er enkelt å beskrive direkte resultater, men har gitt oss eksempler på hvordan de opplever at deres sak har beveget seg etter at de fikk tiltaket Sammen om barnet og familieveileder.

En av foreldrene forteller at hen har jobbet med å forbedre tilliten til barnevernet i tiden hen har hatt familieveileder. Blant annet har forelderen begynt å gjennomføre møter med saksbehandler sammen med familieveileder. En annen informant sier at hen har opplevd familieveileder som brobygger mellom foreldre og barnevern, også i forholdet til fosterhjemmet: «For eksempel i situasjoner hvor jeg har vært bekymret eller misoppfattet eller liknende, så har familieveileder bidratt til å nyansere. Jeg har nok senket skuldrene litt når det gjelder barnevernet i de samtalene.»

En av foreldrene forteller at familieveileder er pådriveren for samvær og er den personene som setter opp samværsplan. Informanten sier at familieveilederen tar kontakt, og tar opp med fosterhjemmet når forelderen ønsker informasjon om barnet og bilder.

Relasjonen til barnet

Ett av spørsmålene vi har stilt handler om foreldrenes relasjon til barnet sitt, og om foreldrene har opplevd noen endring i relasjonen til barnet etter at de fikk tilbud om oppfølging gjennom Sammen om barnet. Samtlige foreldre opplever at relasjonen til barnet er slik den har vært tidligere, men løfter frem eksempler knyttet til egen atferd og væremåte overfor barna som de kanskje tenker kan ha endret seg.

En av foreldrene forteller at veiledning før og etter samvær har ført til en forståelse for at ting som har skjedd (omsorgssvikt) kan ha følger for barna, «sår på sjela». Informanten sier at dette har fått hen til å tenke, og til «å se ting fra en annen kant». En annen informant forteller at de som foreldre leker med barna under samværene slik de alltid har gjort, men at foreldrene kanskje gjør ting på en litt annen måte og prater på en annen måte med barna. En av foreldrene forteller også om forbedringer gjennom at familieveileder trår til og hjelper i samtaler om skole og helseoppfølging.

En av foreldrene forteller at hen opplever at de har det gøy på samvær, og løfter fram at familieveileder er veldig flink til å planlegge aktiviteter for samværet. Informantens skepsis til barnevernet har tidligere forplantet seg inn i samværet, men dette er annerledes nå når familieveileder er til stede under samvær.

Kulturell identitet

For foreldrene med minoritetsbakgrunn er det kulturelle perspektivet veldig viktig. Foreldre ønsker ikke at barna skal miste kulturen og språket sitt. En av informantene forteller at foreldrene nå opplever at barna snakker nesten bare norsk og ikke morsmålet sitt. Informanten sier at dette er et problem fordi den andre forelderen ikke kan så mye norsk. Informanten mener barnevernet må legge inn en mye større innsats for at barn skal beholde språket (morsmålet) og kulturen sin. Informanten har tatt dette opp med familieveilederen sin, men opplever ikke at det er blitt tatt tak i fra barnevernstjenestens side. En annen informant forteller at hen har fått veiledning av familieveileder om hvordan foreldre kan formidle kunnskap om religiøse regler og ritualer til barnet uten å skremme barnet. Informanten sier at gjennom veiledningen har hen forstått at barn har behov for tilrettelagte forklaringer.

Det løftes også fram ønske fra foreldre om at de gjerne skulle hatt oppfølging og veiledning av en person med samme kulturbakgrunn den tid man mottar veiledning i hjemmet.

Annet

Helt på slutten av intervjuene spurte vi foreldrene om det var noe annet de ønsket å fortelle oss om tiltaket, eller om det var noe de ønsket å formidle som en del av evalueringen av Sammen om barnet.

En av informantene mener at barnet i saken bør få sin egen familieveileder, og en annen løfter fram ønske om tettere oppfølging og flere og jevnlige møter med barnevernet. En av foreldrene formidlet at ikke alle i barnevernet liker meningene til familieveilederen fordi familieveileder står opp for det hun mener og sier ifra når hun mener ting er feil. En fjerde informant ønsket å formidle at ikke alle passer til å jobbe i barnevernet. Hen er opptatt av at «alle som jobber i barnevernet må ha egne barn slik at de har erfaring og vet hvordan det er å ha barn. Det holder ikke bare å ha en bachelor».

Flere av foreldrene fortalte at de er engstelige for at å skulle miste familieveilederen dersom prosjektet blir avsluttet. Vi har avslutningsvis valgt å sette inn noen sitater fra intervjuene som illustrerer informantenes relasjon til familieveileder, og hvor viktige de mener familieveileder er for dem.

- *Jeg vil ikke være uten henne. For saksbehandlere i seg selv strekker ikke til, det er ikke nok. De kan ikke nok, de er ikke følelsesmessig involvert, det eneste de kan er papirarbeidet sitt, og selv det er feil noen ganger. Det er ganske skummelt.*
- *Heia familieveileder! Ikke ta dem ut, vi trenger dem!*
- *Det eneste som er dumt er at det [i barnevernet] blir nye folk å forholde seg til hele tiden. Når man først blir kjent med en, får man en ny. Jeg håper jeg kommer til å ha henne [familieveileder] en stund så jeg ikke må forholde meg til nye hele tiden.*
- *Jeg er livredd for den dagen prosjektet avsluttes, eller vi ikke får kontakt med henne [familieveileder]. Da vet jeg ikke mine arme råd eller hvordan jeg skal håndtere situasjonen. Det er det som bærer det hele akkurat nå synes jeg. Det blir ikke det samme med saksbehandler i barnevernet, det er for mange saker, det blir for kort tid. Den dagen vi mister det – så vet jeg ikke hvordan jeg skal forholde meg. Situasjonen uten familieveileder vil være svart.*

4.4. Funn fra intervjuer med ledelse

Vi har gjennomført intervjuer med prosjektledere og tidligere prosjektleder og seksjonsleder ved hver av de to bydelene.

Positive erfaringer fra prosjektet

Ledere beskriver at Sammen om barnet gjør det mulig å jobbe mer utholdende og relasjonsnært med foreldre etter en omsorgsovertakelse. Familieveilederens posisjon oppleves å redusere motstand, bygge tillit og gi rom for bearbeiding av sorg før mer målrettet endringsarbeid settes inn. Dette oppleves mer treffsikkert enn eksterne, tidsavgrensede tiltak.

Sammen om barnet oppleves også å gi tettere samhandling og koordinering mellom familieveiledere, saksbehandlere og fosterhjem/institusjon. Det gir flere faglige stoppunkter, raskere avklaringer og en mer samlet innsats rundt barnet. Modellen gjør det enklere å bygge felles forståelse.

Å legge oppfølging og tilsyn under samvær til egne familieveiledere, og ikke primært kjøpe tiltak eksternt, oppleves å gi bedre kontinuitet, mer kunnskapsdeling og større kontroll på kvalitet og fremdrift. Dette trekkes frem som både faglig og økonomisk fornuftig. Sammen med bruk av samværsleilighet, blir det lettere å gjennomføre hyppigere og mer fleksible samvær.

Identifiserte utfordringer

I oppstarten oppstod det noe friksjon knyttet til mandat, dokumentasjon og hvem som gjør hva. Ledere opplever at dette nå i stor grad har bedret seg, men samtidig understrekes behovet for tydelige spilleregler og faste drøftings- og rapporteringsrutiner for å hindre glipp og dobbeltarbeid. Det etterlyses

også klarere rammer for varighet, intensitet og prioritering, slik at ikke noen få saker binder opp uforholdsmessig mye kapasitet over tid, og for å sikre likeverdige tilbud.

Som for kontaktpersonene, trekker ledere fram at et mer aktivt tilbakeførings- og samværsperspektiv kan øke presset på fosterhjemmene gjennom reaksjoner hos barn, logistikk og hyppighet av samvær. Dette må håndteres med god involvering, forutsigbarhet og støtte til fosterhjemmene for å unngå for store negative konsekvenser for barn og fosterhjem.

Flere informanter har påpekt at prosjektet har vært preget av at personer har sluttet og at prosjektet og eventuell videre rigg er sårbar ved sykefravær og turnover. Det kan være ekstra utfordrende når oppfølgingen i Sammen om barnet er relasjonelt basert og personavhengig, og det kan forsinke skalering, for eksempel overtakelse av tilsyn ved samvær.

Resultater og effekter så langt

Ledere har pekt på flere resultater og effekter så langt som de mener helt eller delvis kan tilskrives prosjektet:

- **Mer ro i sakene og færre konfliktrunder.** Ledere rapporterer om lavere konfliktnivå i flere langvarige og krevende saker. Sammen om barnet bidrar til å avklare mål og forventninger tidligere, og saker «lander» oftere uten nye rettslige runder.
- **Økt og bedre kvalitet i kontakt mellom barn og foreldre.** Sammen om barnet muliggjør hyppigere, mer fleksible og bedre forberedte samvær, også med utvidet nettverk. Dette kan gi mer naturlig kontakt i hverdagen og bedre kvalitet i relasjonen.
- **Nye vurderinger av foreldrekompetanse.** Familieveiledernes posisjon gjør at flere sider av foreldrene blir synlige. I noen saker har dette åpnet for gradvis utvidet samvær og tilbakeføring, i andre har tett oppfølging klargjort at tilbakeføring ikke er forsvarlig. Begge utfall gir tydeligere beslutningsgrunnlag for barnets beste. Det vises til noen tilbakeføringer i prosjektperioden, også fra institusjon, der oppfølgingen gjennom Sammen om barnet oppleves å ha vært utslagsgivende.
- **Tillit og tilgjengelighet.** Foreldre har i større grad bedt om, og vært mottakelig for, konkret hjelp via familieveileder, også mot andre tjenester (bolig, NAV, psykisk helse). Dette tolkes som tegn på økt tillit og lavere terskel for å be om støtte.
- **Organisatoriske og økonomiske gevinster.** Egne ressurser ved samvær og veiledning oppleves å gi bedre styring, mindre kjøp av eksterne tjenester og raskere problemløsning i sakene.

Videre implementering og skalering

Flere ledere ønsker å innlemme Sammen om barnet i ordinær drift, men de virker å være noe delt i synet på hvordan dette best bør organiseres og innrettes. Noen gir uttrykk for at Sammen om barnet bør være i omsorgsseksjonen for nærhet til saksbehandlingen og fosterhjemsarbeidet. Andre peker på fordeler ved å samle familieveilederne i et større «lokale tiltak/ressursteam» for å redusere sårbarhet, dele kompetanse og spre oppgavene på flere.

Videre drift bør også bygge på mer standardiserte rutiner, blant annet for inntak og prioritering, faste tverrfaglige drøftings- og beslutningspunkter, tydelig rapportering og dokumentasjon, samt strukturert samarbeid med fosterhjem (tidlig involvering, forventningsavklaringer, støtte/avlastning). Sammen om barnet bør ifølge flere kobles på tidlig i akutt- og undersøkelsesfase der målet er rask avklaring og eventuell tilbakeføring, gitt tilstrekkelig kapasitet. Samarbeid med familievernet kan være nyttig for enkelte foreldre, men oppleves ikke som et fullgodt alternativ til Sammen om barnet.

Videre bruk av felles samværsleilighet pekes på som en praktisk forutsetning for hyppigere og kvalitativt bedre samvær, som kan inngå i en fremtidig modell.

5. Prosjektets måloppnåelse og effekter

Det er indikasjoner på at Sammen om barnet bidrar til å nå mål satt for prosjektet og i Delprogram oppvekst og utdanning. Foreldre og ansatte opplever at foreldre som har mistet omsorgen får bedre oppfølging og tilpasset hjelp, og prosjektet bidrar til økt kompetanse og kvalitet i barnevernet. Det er begrenset grunnlag for å vurdere langsiktige effekter og muligheter for gjenforening, men foreløpige erfaringer er positive også på dette området.

I dette kapittelet svarer vi ut problemstillingene fra kapittel 1.2, med unntak av ressursbruk og økonomiske gevinster som diskuteres i kapittel 6 og anbefalinger som presenteres i kapittel 7. Ettersom flere resultater og effekter av prosjektet først forventes å være synlige etter en viss tid, er grunnlaget for å vurdere spesielt samfunnseffekter noe begrenset. Vi drøfter da hvorvidt det er sannsynlig at Sammen om barnet kan gi resultater og effekter framover. Det er likevel flere resultater og effekter som allerede nå er synlige.

5.1. Arbeidshverdag og kompetanse

Sammen om barnet påvirker mange områder av barnevernet – både arbeidshverdagen til ansatte og prinsipielle spørsmål om barnets beste. Informantene trekker fram at familieveiledernes arbeid kan redusere belastningen på saksbehandlere, kanskje spesielt når det gjelder følelsen av å ikke strekke til og at man jobber godt nok med spørsmål rundt gjenforening og oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse. Informantene fremhever en større stolthet ved å jobbe i en tjeneste som nå tar tak i tematikken på en mer systematisk og helhetlig måte enn tidligere. At man er flere som er aktivt involvert i en sak, oppleves både som en trygghet og som faglig utviklende.

Sammen om barnet kan også gi redusert belastning på saksbehandlere tids-/kapasitetsmessig. Familieveiledere kan bidra til et bedre samarbeidsklima mellom foreldre og barnevernet, og en bedre forståelse og dialog mellom andre rundt barnet. Samtidig kan prosjektet også bidra til økt belastning for saksbehandlere, enten direkte gjennom økt behov for oppfølging og drøfting i en sak eller mer indirekte dersom spørsmål om økt samvær eller gjenforening blir aktualisert. Dette er i utgangspunktet et ønsket resultat. Samtidig kan prosjektet også påvirke situasjonen i fosterhjemmet og legge økt press på et område som allerede oppleves som svært krevende, både når det gjelder ivaretagelse av fosterhjem og rekruttering. Dette gjelder spesielt i eldre saker hvor fosterforeldre har blitt forespeilet en annen situasjon enn hva det legges opp til gjennom prosjektet. I nyere saker oppleves både forventningene til fosterhjemsoppdraget å være mer i tråd med prinsippene man jobber etter i Sammen om barnet, og at det er lettere å tilrettelegge for et godt samarbeid mellom foreldre, fosterforeldre og andre når familieveiledere er tidlig inne.

Informantene opplever det som krevende, men positivt, at prosjektet bidrar til å løfte prinsipielle spørsmål og avveininger. Flere opplever at dette bidrar til et «sunnere» barnevern med bedre avveininger og barnets beste i sentrum. Det er flere kritiske spørsmål og mer reflekterte vurderinger rundt samvær og tilbakeføring. Dette oppleves både å gi økt kompetanse og kvalitet i barnevernstjenestens arbeid og beslutninger. Ulike innganger og å få belyst flere sider i en sak, oppleves som positivt, blant annet for å se nye sider ved foreldrene og deres ressurser.

Samtidig er det et klart behov for tydeligere rammer og rutiner for familieveiledernes arbeid, og god ledelse. Rammer og forventninger om krav til dokumentasjon og formidling av informasjon mellom familieveiledere og saksbehandlere bør være tydelige. Grensegangene mellom saksbehandlere og

familieveiledere bør også tydeliggjøres, men det er viktig at rammene ikke defineres så strengt at man mister muligheter til å jobbe fleksibelt og over tid med relasjoner – som er et grunnleggende element for å oppnå ønskede resultater og effekter. Ledelse spiller en viktig rolle i å balansere ulike syn og gjøre prioriteringer der det er nødvendig. Det er også gitt innspill om at det bør være tydeligere rammer for varighet og intensitet per sak/familie, samtidig som man bevarer fleksibilitet.

Terapeutisk videreutdanning oppleves å være en fordel for å kunne jobbe godt med foreldre som er frattatt omsorgen. I tillegg er de personlige egenskapene til familieveiledere kritisk. Familieveiledere kommer tett på foreldre, og foreldre virker å ha stor tillit til sin familieveileder. Dette er svært positivt og muliggjør endringsarbeid og mer helhetlig hjelp til foreldre, og gjennom det en bedre situasjon for barn og andre rundt barnet. Samtidig gjør den tette relasjonen arbeidet mer personavhengig og sårbart ved fravær eller dersom noen slutter. Det kan også legge et økt press på familieveilederne. Sårbarheten forsterkes av at det er få familieveiledere. Det er også viktig med gode arenaer for familieveiledere og saksbehandlere til å drøfte sak og forstå hverandres perspektiver.

Erfaringene og resultatene i evalueringen tar utgangspunkt i dagens organisering. Det er flere fordeler ved at saksbehandlere og familieveiledere er i samme organisatoriske enhet, med muligheter for å jobbe sammen og utfordre hverandre i saker, og med samme leder som kan hjelpe å gjøre avveininger og prioriteringer. Familieveiledere og kontaktpersoner er særlig tydelige på at dette er viktig. Flere dedikerte ressurser kan redusere sårbarhet og bidra til oppfølging av flere foreldre. Samtidig har dette et kostnadsspørsmål, nærmere omtalt i neste kapittel. Sammen om barnet, med dedikerte familieveiledere til å følge opp foreldre som er frattatt omsorgen for barn, kan være mer krevende å implementere for en mindre barnevernstjeneste enn en større. Det handler blant annet om begrensninger i antall saker, færre ressurser totalt og sårbarhet i tjenesten. Fremtidige endringer i bydelsstruktur kan også ha betydning for implementering og eventuell skalering av tiltaket. Ved implementering i ordinær drift, må det gjøres en helhetlig vurdering blant annet av ressursbehov, sett opp mot øvrige behov og ressurser i tjenesten.

5.2. Kvalitet og arbeidsmetode

Sammen om barnet skal svare ut lovkravet i barnevernsloven § 8-3 om oppfølging av barn og foreldre etter omsorgsovertakelse. Barnevernfaglige vurderinger i saker om omsorgsovertakelse har endret seg etter dommer i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD), der EMD i et tyvetalls avgjørelser har felt Norge for å ha krenket den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8 om retten til respekt for privatliv og familieliv. I tillegg er det biologiske prinsipp lovfestet i ny barnevernslov, jf. § 1-5 første ledd. Dette innebærer et høyere fokus på gjenforeningsmålet, noe som igjen krever eksplisitt fokus på oppfølging av foreldre og arbeidet med relasjonen mellom foreldre og barn. Familieveiledere som er ansatt i prosjektet gjør faglige vurderinger knyttet til hva foreldre trenger av støtte og hjelp på ulike tidspunkter i omsorgssaken. Måten familieveilederne beskriver arbeidsmåten i prosjektet og oppfølgingen av foreldre på samsvarer med fasemodellen til Falch-Eriksen (2016). I tillegg har Sammen om barnet utvidet nedslagsfeltet for sitt arbeid ved å inkludere barnet og fosterhjemmet i oppfølgingsarbeidet. Familieveilederne poengterer at å inkludere alle parter («hele landsbyen rundt barnet») er avgjørende for å kunne gjøre vurderinger knyttet til hvorvidt gjenforeningsmålet er realistisk i de ulike sakene. Familieveilederne fremhever også at barnas skader og sårbarheter etter omsorgssvikt må forsøkes reparert slik at barna er rustet til den dagen de søker tilbake til foreldrene etter endt offentlig omsorg. Dette er i tråd med Nordhaug et al. (2025) som hevder at situasjoner der barnet reagerer med angst og vegring for samvær bør forsøkes løst relasjonelt framfor rettslig. Nordhaug et al. (2025, s. 172) fremmer «en forståelse av samvær som en terapeutisk og relasjonell utfordring», og anbefaler at man arbeider med barnet og relasjonen på en slik måte at barnet forstår at det ikke trenger være redd.

Norske barnevernstjenester (kommuner) hadde i 2024 omsorgsansvaret for 7339 barn (SSB, 2025), noe som implisitt uttrykker et stort behov for tiltak som følger opp foreldre og barn på en måte som forventet gjennom barnevernsloven, norske domstoler og EMD. Sammen om barnet har utviklet en arbeidsmåte som ivaretar et helhetlig og fleksibelt perspektiv, der foreldres rettigheter og barnets beste som overordnet prinsipp balanseres. Kvaliteten og utfallet av arbeidet kan variere avhengig av om det er en omsorgssak med et langt forløp i barnevernstjeneste eller om det er en ny sak der det er fattet akuttvedtak eller barnevernstjenesten er i prosess med å fremme begjæring om omsorgsovertakelse for nemnda. Vi mener Sammen om barnet har potensial til å utgjøre betydningsfull støtte for foreldre i krise ved omsorgsovertakelse, og utgjøre positiv endring i arbeidet med oppfølging av barn og foreldre etter omsorgsovertakelse. Samtidig vil slike positive utfall være betinget av at tiltaket settes inn i saker så tidlig som mulig i forløpet av en omsorgsovertakelse eller plasseringsvedtak.

Familieveilederne uttrykker ønske om at oppfølgingen av foreldre og barn etter omsorgsovertakelse skal vare så lenge det er behov for oppfølging i hver enkelt sak. Det er foreløpig uklart hvilke kriterier som skal ligge til grunn for avslutning av tiltak og oppfølging fra Sammen om barnet. Det er imidlertid kommet tydelig fram i intervjuene med familieveilederne at i saker der foreldre ikke ønsker å forholde seg til vurderingene og avgjørelsene som er skriftliggjort i nemndsvedtaket, avslutter man oppfølgingen fra Sammen om barnet. I noen saker dempes uro og konflikt mellom foreldre og barnevernstjenesten slik at foreldrene etter en tid ikke har behov for annen oppfølging enn ordinære møter med saksbehandler. I noen saker kan det se ut til at foreldre har behov for oppfølging over lang tid. I slike saker må en veie hensynet til barnets beste i relasjonen mellom barn og foreldre, og kan hende en løsning er å holde tiltaket fra Sammen om barnet aktivt over lengre tid, men med lavere møtefrekvens. Som rammeverk og verktøy for å gjøre slike vurderinger kan Falch-Eriksens (2016) fasemodell benyttes.

Både saksbehandlerne og familieveiledere løfter fram risiko for at det kan oppstå uklarheter i rollefordelingen mellom dem. Flere etterlyser tydeligere rutiner for arbeidsdeling mellom saksbehandlere og familieveiledere i Sammen om barnet. I arbeid med saker som preges av kriser, uro og konflikt er det nødvendig at man reduserer risiko for konflikt internt i tjenesten i den grad man får til dette. Barnevernstjenesten kan med fordel også skissere opp grensegangen mellom Sammen om barnet og øvrige tjenester slik at barnevernstjenesten ikke risikerer å benytte sine ressurser der andre tjenester sitter med det egentlige ansvaret. Dette kan for eksempel handle om foreldre som har behov for oppfølging relatert til psykisk helse og der tilbudet fra familieveileder griper inn i dette området.

5.3. Ivaretagelse av barn og foreldre

Sammen om barnet aktualiserer ulike rettigheter som kan komme i konflikt med hverandre; foreldrenes rettigheter og retten til familieliv og barnets rettigheter. Samtidig skal barnets beste være det overordnede og styrende prinsipp i barnevernets arbeid og prosjektet Sammen om barnet. Prosjektet bygger på at det også vil være til barnets beste at foreldre får god oppfølging. Gjennom prosjektet ligger det bedre til rette for at tjenesten både på systemnivå og individnivå ivaretar barnets og foreldrenes rettigheter og at det gjøres gode avveininger ved motstridende hensyn. Vi vurderer at prosjektet "Sammen om barnet" sitt faglige innhold og innretning svarer ut lovkravet i lov om barnevern § 8-3 om oppfølging av barn og foreldre etter vedtak om omsorgsovertakelse. Prosjektet tilbys i dag imidlertid til en utvalgt gruppe foreldre. Lovkravet i § 8-3 kan ikke anses fullt oppfylt før prosjektets faglige innhold er dimensjonert på en slik måte at alle foreldre som er fratatt omsorgen for barn får tilbudet.

Foreldrene vi har intervjuet er tydelige på at oppfølgingen fra familieveileder i flere tilfeller har vært avgjørende og har stor betydning for dem. Flere beskriver hvordan de har følt seg alene og misforstått i en livskrise, men at det endelig oppleves å være noen som har tid til å høre på og hjelpe dem. Det er nevnt flere eksempler fra ansatte i barnevernet på hvordan uro og konflikter er dempet, og at dette har

betydning både for barnet og foreldre. Når barn blir tryggere på at foreldre får hjelp, kan dette også dempe uro for barnet. Ved å ta utgangspunkt også i foreldrenes perspektiv og ressurser, kan man finne løsninger som tidligere ikke var vurdert.

Selv om vi har begrenset med informasjon om betydningen for foreldre også utover relasjonen til barnet og barnevernet, er det indikasjoner på at Sammen om barnet også påvirker foreldrenes situasjon i stort. Forholdet til barnet og deres rolle som forelder er en grunnleggende del av deres liv og identitet, som også spiller inn på andre deler av livet. Familieveiledere hjelper både med bearbeiding av blant annet sorg og skam, men også med å jobbe for at foreldrene kan ta imot hjelp fra andre instanser som Nav og DPS. Foreldrene har nevnt eksempler på at de har fått god støtte i kontakt med andre tjenester, som også har resultert i konkrete tiltak og hjelp.

Både familieveiledere og saksbehandlere viser til eksempler hvor prosjektet har påvirket samvær, muligheter for gjenforening og stabilitet ved saken. De viser til eksempler med økt samvær og bedre kvalitet i samvær, men også at det i enkelte tilfeller har blitt mindre samvær. Det er også eksempler på at det har skjedd gjenforening i saker som har blitt fulgt opp av Sammen om barnet. Tillit, relasjonsbygging og at man får sett flere sider og ressurser hos foreldre og deres samspill med barna oppgis som årsaker til at slike endringer er mulig. Felles er en opplevelse av at man får bedre grunnlag for å gjøre vurderinger om hva som er til det beste for barnet på kort og lang sikt.

Prosjektet underbygger målene i Delprogram oppvekst og utdanning om blant annet mobilisering og eierskap for barn og unge og deres foreldre, utvikling av helhetlige tilbud for barn og unge og tjenesteutvikling basert på innsikt i barn og unges behov. Foreldrene opplever å få være med å medvirke i utforming og gjennomføring av oppfølgingen og hjelpen de får fra familieveiledere. De setter stor pris på den tette oppfølgingen, at det er lett å ta kontakt med familieveilederen og at møter og oppfølging kan tilpasses etter deres behov. Det er imidlertid ikke alle foreldre vi har snakket med som har et like bevisst forhold til at de selv har valgt å ta imot tilbudet, og noen opplever at de fikk «tildelt» en familieveileder. Barnets behov og medvirkning oppleves som mer faglig krevende å vurdere i tilfeller der barnet motsetter seg samvær eller kontakt med foreldre, får sterke reaksjoner etter samvær eller dersom det er konflikter mellom foreldre og fosterforeldre eller økt samvær og kontakt bidrar til økt belastning for fosterhjemmet. Blant annet kan det være særlig krevende å vurdere om de reaksjonene og den uroen man opplever på kort sikt er en del av en prosess som er til barnets beste på lengre sikt, eller om barnet må beskyttes i større grad. I disse vurderingene inngår det også vurderinger av muligheter for gjenforening og stabilitet i fosterhjemmet.

Når det gjelder ivaretagelse av barnets kulturelle identitet, er informantene tydelige både på at dette er et område det generelt er behov for å styrke, men at Sammen om barnet kan ha positiv innvirkning. Foreldrene vi har snakket med er opptatt av det kulturelle perspektivet og ønsker ikke at barna skal miste kultur og språk. Her vil samvær i seg selv være viktig som arena hvor foreldre og barn kan snakke på sitt/foreldrenes morsmål. Familieveileder kan fungere som en brobygger og hjelpe med å synliggjøre hva som er viktig for foreldrene mot barnet, fosterforeldre/institusjon og barnevernet for øvrig. Samtidig kan familieveiledere også tilrettelegge for at foreldre kan forstå fosterforeldrenes perspektiv bedre. Et poeng som er løftet spesielt av familieveiledere, er at kulturell identitet og opprinnelse er viktig spesielt i tenårene, og at det kan være viktig at man ikke mister dette perspektivet og språket selv om barna ikke nødvendigvis er like opptatt av det nå. Det fremheves at det er enklere å ivareta kulturelle aspekter i nyere saker enn i gamle saker der barn kan mistet interessen for både foreldrenes kultur og språk.

6. Ressursbruk og økonomiske gevinster

Sammen om barnet innebærer betydelig ressursbruk til planlegging, samvær, veiledning, transport og koordinering, med en samlet prosjektkostnad på 12,0 mill. kroner i perioden januar 2024–juli 2026. Loggførte og korrigerte tall viser om lag 1 460 timer i Søndre Nordstrand og 865 timer i Stovner i prosjektperioden så langt, samt betydelig kjørt distanse, særlig i Søndre Nordstrand. Gevinstberegninger tyder på at redusert bruk av private aktører til samvær og transport gir årlige besparelser på rundt 1,8 mill. kroner, og samlet om lag 2,2 mill. kroner i perioden 2024–2025. For at Sammen om barnet skal være lønnsomt totalt sett, må øvrige virkninger (mer stabile plasseringer, færre ankesaker, lavere sykefravær og redusert utenforskap) i gjennomsnitt gi gevinster på minst 56 000 kroner per sak – noe som vurderes som sannsynlig.

6.1. Ressursbruk og kostnader

Ressursbruken i Sammen om barnet omfatter både etablerings- og driftskostnader. Etableringsdelen omfatter planlegging og oppstart, utvikling av rutiner og verktøy, opplæring av ansatte samt nødvendig infrastruktur for samhandling og rapportering. I driftsfasen ligger hovedkostnadene i tidsbruk og bemanning knyttet til gjennomføring og oppfølging av samvær og veiledning, transport i forbindelse med samvær og hjemmebesøk, koordinering på tvers av aktører, samt eventuelle eksterne tjenester (for eksempel lokaler, tilsyn og spesialiserte foreldrestøttetiltak). Den samlede økonomiske rammen for prosjektet er 12 025 000 kroner for prosjektperioden fra januar 2024 til juli 2026.

Vi har fått tilgang til loggførte tall fra familieveiledere i Sammen om barnet. Disse tallene gir i utgangspunktet ikke et fullstendig bilde fra prosjektoppstart januar 2024. Det skyldes:

- Bydel Søndre Nordstrand har dokumentert tall fra mars 2024
- Bydel Søndre Nordstrand har utvidet kategoriseringen av tidsbruk med mye oppgaver fra 2024 til 2025, blant annet siden det ble satt mer søkelys på veiledning av fosterforeldre
- Stovner har rapportert i hele perioden, men kun tidsbruk knyttet til samvær

For å bøte på disse ufullstendighetene i datasettene som i størst mulig grad representerer den samlede tidsbruken som kan knyttes til Sammen om barnet, har vi:

- **For Søndre Nordstrand** - Utnyttet det relative forholdstallet mellom tidsbruk til samvær og de øvrige aktivitetene (veiledning av mor og/eller far og veiledning av fosterforeldre) for 2025 til å predikere tidsbruken for disse aktivitetene i 2024.
- **For Stovner** - Utnyttet relative forholdstall mellom samvær og øvrige aktiviteter i Søndre Nordstrand for 2025 til å anslå tidsbruken ved de øvrige aktivitetene i Stover i hele prosjektperioden.

Basert på de korrigerte tallene fra de to bydelene finner vi at i 2025 har det så langt påløpt 1028 timer i Søndre Nordstrand og 432 timer i Stovner, se Tabell 6.1.

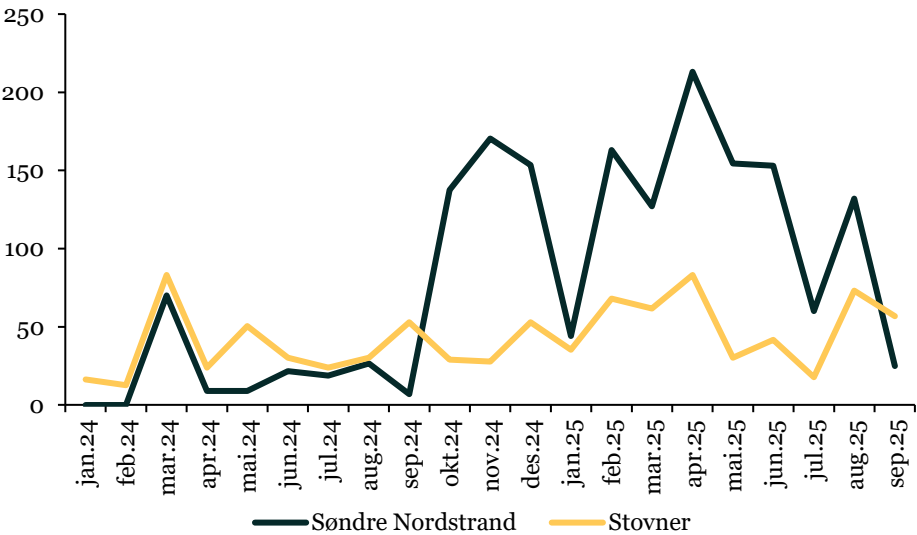
Tabell 6.1 Anslått samlet tidsbruk i prosjektet for 2025, i timer

	Søndre Nordstrand	Stovner
2025 (frem til og med september for begge bydeler)	1 028	432
2024 (fra og med januar for Stovner og mars for Søndre Nordstrand)	623	433

Kilde: Loggførte tall fra bydelene, korrigert av Menon Economics

Det er også mulig å bryte opp tidsbruken på månedsnivå, se Figur 6.1. Figuren viser at Stovner har hatt en jevn ressursbruk i perioden, mens Søndre Nordstrand har hatt en signifikant økning i ressursbruk fra august til september 2024. Årsakene til dette hoppet skyldes sannsynligvis både at prosjektet kom seint i gang i bydelen, og at ansatte som var tiltenkt rollen var sykemeldte.

Figur 6.1 Rapportert tidsbruk knyttet til Sammen om barnet, i timer

Kilde: Loggførte tall fra bydelene, korrigert av Menon Economics

Det er også mulig å vise fordelingen av tidsbruk på aktiviteter. Basert på at bydel Stovner kun har dokumentert tiden som går med til samvær og at det tok tid å få prosjektet skikkelig i gang i bydel Søndre Nordstrand, er den analysen avgrenset til 2025 for Bydel Søndre Nordstrand, se Figur 6.2. Som vi ser fra figuren, har over 40 prosent av tiden gått med til samvær og nesten 30 prosent av tiden til veiledning av foreldre.

Figur 6.2 Fordeling av tidsbruk på aktiviteter for Søndre Nordstrand, i timer

Kilde: Loggførte tall fra bydelene, korrigert av Menon Economics

Som en del av ressursbildet er det også viktig å ha med kjørt reisedistanse. Vi har kun fått disse tallene fra Søndre Nordstrand. Basert på at vi har fullstendige tall på tidsbruken til samvær, kan vi utnytte det relative forholdstallet mellom timebruk på samvær og reisedistanse i Søndre Nordstrand til å anslå utkjørt reisedistanse for Stovner. Resultatene er vist i Figur 6.2. Tabellen, som bygger på forutsetningen om at utkjørt distanse per gjennomførte samværstime er lik for de to bydelene, viser at reisedistansen var over 8 100 km for Søndre Nordstrand og nesten 2 950 km i Stovner.

Tabell 6.2 Anslått samlet utkjørt distanse for 2025, i km

	Søndre Nordstrand	Stovner
2025 (frem til og med september for begge bydeler)	8 111	2 947
2024 (fra og med januar for Stovner og mars for Søndre Nordstrand)	2 474	2 733

Kilde: Loggførte tall fra bydelene, korrigert av Menon Economics

6.2. Mulige gevinster av Sammen om barnet

Vi har identifisert en rekke potensielle gevinster av Sammen om barnet. Disse gevinstene er oppsummert under, i tillegg til virkningene drøftet i kapittel 5.

Kort sikt – budsjett- og driftsgevinster knyttet til samvær. Tiltaket forventes raskt å gi færre avlysninger av samvær og lavere reisekostnader. Det reduserer behovet for kjøp av eksterne tjenester til transport, leie av samværslokaler og kjøp av tilsynstjenester, samtidig som intern bemanning kan disponeres mer målrettet. Resultatet er umiddelbare budsjettmessige besparelser ved at løpende utgifter faller uten at kvaliteten i samværene svekkes. I tillegg frigjøres tid til andre oppgaver fordi planlegging, koordinering og dokumentasjon gjennomføres mer kostnadseffektivt.

Mellomlang sikt – mer stabile plasseringer, bedre samhandling og lavere sykefravær. Når samvær blir mer forutsigbart og godt tilrettelagt, kan det også bidra til å styrke relasjonen mellom

barn, foreldre og fosterhjem. Dette kan redusere konfliktnivå, behovet for ad hoc-løsninger og akutte innsatser. Tydeligere rolleavklaringer og jevnere arbeidsflyt kan bidra til lavere belastning på ansatte, som igjen kan gi redusert sykefravær og mer stabil bemanning i tjenesten over tid. Sammen om barnet kan samlet sett gi mer stabile plasseringer og jevnere progresjon mot eventuelt mål om tilbakeføring. Bedre kvalitet i samvær, styrket foreldrestøtte og mer ryddig saksbehandling forventes å kunne gi færre tvister og færre ankesaker. Dette reduserer retts- og forvaltningsbelastning for både familier og tjenester, samt tilhørende kostnader.

Lang sikt – færre ankesaker og bredere samfunnsøkonomiske virkninger. For barna kan økt stabilitet gi bedre skole- og læringsutbytte og en tryggere overgang til ungdoms- og voksenliv. På befolkningsnivå kan dette bidra til redusert risiko for utenforskap, høyere deltakelse i utdanning og arbeid, samt lavere sannsynlighet for psykiske plager, rus og kriminalitet. Virkningene gir gevinster både i form av lavere offentlige utgifter (helse, NAV, justissektor) og økt samfunnsproduktivitet.

Virkningsmekanismer – hvorfor gevinstene oppstår. Gevinstene drives av tre hovedelementer: (1) forutsigbarhet og kvalitet i samvær, som reduserer konflikter, avlysninger og ressurslekkasje; (2) styrket foreldrestøtte, som øker foreldrekompetanse og legger til rette for trygg samhandling og eventuell tilbakeføring; og (3) profesjonalisert koordinering og dokumentasjon, som gir bedre utnyttelse av interne ressurser, mindre behov for eksterne kjøp – og færre prosessuelle feil som ellers kunne utløst klager/ankesaker.

Forutsetninger og risikofaktorer. Realisering av gevinstene forutsetter at tiltaket faktisk øker kvaliteten og gjennomføringsgraden i samvær, at samarbeidet mellom foreldre, fosterhjem og tjenesten forblir konstruktivt, og at støtte- og oppfølgingstiltak er tilgjengelige. Risiko knytter seg til kapasitetsmangel, kompleks sakssammensetning og eventuelle endringer i lov- eller praksiskrav som kan øke behovet for eksterne tjenester eller utløse flere klager.

6.3. Gevinstberegning – mindre bruk av eksterne

Vi har ikke faglig grunnlag for å prissette alle virkningene. Det er imidlertid mulig å gjennomføre en beregning av sparte kostnader knyttet til kjøp av tjenester fra private. I disse beregningene antar vi at tidsbruken er lik mellom familieveiledere i kommunen og private tilbydere. Gevinstene kommer således av at bydelenes kostnader av å få gjennomført arbeidet med egne ansatte koster mindre enn hvis man skulle kjøpt tjenestene i markedet. Basert på erfaringsbaserte priser fra kommunen og Statistisk sentralbyrå har vi benyttet følgende priser i kalkylen, se Tabell 6.3. I kalkylen har vi sett bort fra leie av lokaler, siden vi ikke har informasjon om hvor ofte det påløper kostnader og er gratis.

Tabell 6.3 Anvendte priser i gevinstberegningen i 2025-kroner

	Privat aktør	I kommunen
Timespris	1240	400*
Pris per km utkjørt distanse	6,0	3,1**

*Fra SSB-tabell 11418 finner vi at månedslønnen for en saksbehandler innen sosiale fag i kommunal sektor har en gjennomsnittlig brutto månedslønn på 50 150 2024-kroner. Ifølge Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi er antatt prisstigning i kommunal sektor fra 2024 til 2025 lik 3,9 prosent. Det betyr at månedslønnen utgjør 52 106 2025-kroner. Ved å anta at hver arbeidsmåned i gjennomsnitt utgjør 22 arbeidsdager á 7,5 time finner vi at hver time koster kommunen 316 kroner. I tillegg påløper arbeidsgiveravgift og sosiale kostnader som er anslått å være lik 30 prosent. Vi ender da opp med 397,8 kroner som er avrundet til 400 kroner per time. **Håndbok V712 side 63 sier at privatøkonomiske kjøretøykostnader utgjør 2,52 2020-kroner per km, som prisjustert til 2025-kroner tilsvarer 3,1 krone per km. Kilde: Menon Economics

Ved å multiplisere disse prisene med medgått tid og antall km, kan vi beregne gevinstene for 2024 og 2025, se Tabell 6.4. Tabellen viser at den samlede kostnadsbesparelsen for kommunen er over 2,2 millioner kroner, som utgjør over 17,5 prosent av prosjektkostnaden.

Tabell 6.4 Anslåtte gevinster av spart kjøp fra private aktører i 2024 og 2025, i 2025-kroner

	Søndre Nordstrand	Stovner	Samlet
2025 (frem til og med september for begge bydelene)	924 000	401 000	1 325 000
2024 (fra og med januar for Stovner og mars for Søndre Nordstrand)	531 000	372 000	903 000
Samlet	1 455 000	773 000	2 228 000

Kilde: Menon Economics

Hvis vi antar at gjennomsnittlig omfang av saker og tidsbruk for månedene januar til september i 2025 er tilsvarende for oktober, november og desember i 2025, finner vi at den årlige besparelsen er lik:

- 1 232 000 kroner i Søndre Nordstrand
- 535 000 kroner i Stovner

Vi har tall for antall saker familieveilederne har jobbet med i de to bydelene fra januar til september 2025. Det er 23 i Søndre Nordstrand og 18 i Stovner. Det innebærer at kostnadsbesparelsen utgjør cirka 40 200 kroner per sak i Søndre Nordstrand og 22 300 per sak i Stovner. Fra Søndre Nordstrand har vi at det er 83 barn som får tiltak utenfor hjemmet, noen av disse barna er søsken. Hvis vi antar at det er snakk om 70 saker og det gis tiltak til 23 saker januar til september 2025, betyr det at det er et potensial for å oppskalere Sammen om barnet med 47 saker i Søndre Nordstrand. Hvis vi antar at kostnadsbesparelse lik cirka 40 200 kroner per sak gjelder for alle 70 saker, gir det oss et anslag på samlet besparelse lik 2,8 millioner kroner.

Den samlede prosjektkostnaden for Sammen om barnet er 12 025 000 kroner for prosjektperioden fra januar 2024 til juli 2026, det betyr at prosjektkostnaden gjelder for 30 måneder. Hvis vi antar at kostnaden i gjennomsnitt er lik per måned, betyr det at prosjektkostnaden for månedene januar–september 2025 utgjør cirka 3,6 millioner kroner. Per slutten av september 2025 er den beregnede kostnadsbesparelsen av Sammen om barnet i de to bydelene lik cirka 1,3 millioner. Det betyr isolert sett at nettokostnaden som utløses av prosjektet er 2,3 millioner kroner. Som nevnt i delkapittel 6.2, er det grunn til å forvente at Sammen om barnet også bidrar til mer stabile plasseringer, bedre samhandling, lavere sykefravær, færre ankesaker og redusert utenforskap. Disse virkningene må samlet sett utløse gevinster lik minst 2,3 millioner kroner for at Sammen om barnet er lønnsomt. Sett i sammenheng med at man har jobbet med 41 saker i de to bydelene samlet, betyr det at hver sak i gjennomsnitt må utløse gevinster lik 56 000 kroner (utover kostnadsbesparelsene) i gjennomsnitt per sak for at Sammen om barnet skal være lønnsomt. Basert på at flere av virkningene er sannsynlige og kan bli mye høyere enn 56 000 kroner per sak, mener vi at det er sannsynlig at Sammen om barnet både er lønnsomt for kommuneøkonomien og samfunnet.

7. Anbefalinger

Med utgangspunkt i funnene og vurderingene vi har gjort, anbefaler vi følgende:

- **Implementere Sammen om barnet i varig/ordinær drift.** Funnene viser at Sammen om barnet bidrar til bedre oppfølging og tilpasset hjelp for foreldre som er fratatt omsorgen for barn og gir rom for bedre samvær, og at prosjektet bidrar til økt kompetanse og kvalitet i barnevernet, som kommer barna til gode. Erfaringer så langt taler for at det er sannsynlig at de samfunnsøkonomiske gevinstene overstiger kostnadene, i tillegg til at innretningen bidrar til å svare ut lovkravet i lov om barnevern § 8-3 om oppfølging av barn og foreldre etter vedtak om omsorgsovertakelse.
- **Utvide tilbudet** slik at alle foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn, eller står i en prosess der barnevernstjenesten forbereder, eller har sendt inn begjæring om omsorgsovertakelse til barneverns- og helsenemnda, får tilbudet. Dersom foreldre i utgangspunktet takker nei, kan tilbudet gjerne gis på nytt på et senere tidspunkt. Prosjektet tilbys i dag til et utvalg av foreldre. Lovkravet i § 8-3 kan ikke anses fullt oppfylt før prosjektets faglige innhold er dimensjonert på en slik måte at alle foreldre som er fratatt omsorgen for barn får tilbudet. I tillegg virker det hensiktsmessig å utvise fleksibilitet for at også andre i tilknytning til barn/foreldre kan få støtte fra familieveileder dersom det kan gjøre den helhetlige situasjonen for barn/foreldre bedre.
- **Etablere tydeligere retningslinjer for familieveilederens arbeid og grenseganger.** Funnene viser at det er behov for tydeligere retningslinjer og rutiner for arbeidsdeling mellom saksbehandlere og familieveiledere, og tydeligere rutiner for informasjonsflyt og dokumentasjon mellom dem. Samtidig er det viktig at rammene ikke defineres så strengt at man mister muligheter til å jobbe fleksibelt og over tid med relasjoner - som er et grunnleggende element for å oppnå ønskede resultater og effekter. I tillegg virker det hensiktsmessig å tydeliggjøre grensegangen mellom familieveiledere og øvrige tjenester, for eksempel dersom det er snakk om foreldre med behov for oppfølging relatert til psykisk helse. Grensegangen mellom familieveileder, fosterhjem og barn bør også tydeliggjøres. Behov for rutiner knyttet til saksveiledning er også trukket fram, for å sikre systematikk og ryddighet og at arbeidet ikke blir for personavhengig.
- **Mer strukturert samarbeid mot fosterhjem.** Funnene viser at det kan være viktig å inkludere barn og fosterhjem tidlig i oppfølgingsarbeidet for å bygge en felles forståelse for arbeidet. Tidlig involvering av fosterforeldre, forventningsavklaring og felles møter kan redusere unødvendig belastning, usikkerhet og motstand. God informasjon rundt og etter samvær kan også hjelpe fosterforeldre i å støtte barnet og forstå barnets reaksjoner. Et mer aktivt tilbakeførings- og samværsperspektiv kan øke presset på fosterhjemmene gjennom reaksjoner hos barn, logistikk og hyppighet av samvær. Det bør vurderes hvorvidt det er behov for økt involvering, forutsigbarhet og støtte til fosterhjemmene for å unngå for store negative konsekvenser for barn og fosterhjem.
- **Etablere tydeligere rammer for varighet og intensitet per sak/familie.** Det er per i dag ikke satt klare rammer for hvor hyppig familieveiledere skal følge opp foreldre eller når en sak bør avsluttes. Dette henger sammen med behovet for fleksibilitet og at hver sak er unik. Det er viktig å bevare fleksibiliteten, samtidig med å sikre et likeverdig tilbud og å ta høyde for ressursmessige og økonomiske hensyn. Falch-Eriksens (2016) fasemodell kan benyttes som rammeverk og verktøy i vurderingene.
- **Dele funn fra prosjektet med andre bydeler/kommuner.** Prosjektet har relevans og potensiale for videre skalering også til andre barnevernstjenester, og funnene kan med fordel deles med relevante aktører.

Referanseliste

- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). *Hjelp til deg som er fratatt omsorgen for barnet ditt*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. <https://www.bufdir.no/familie/frattatt-omsorg/>
- Barnevernsloven. (2021). *Lov om barnevern* (LOV-2021-06-18-97). Barne- og familiedepartementet. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>
- Europarådet. (1950). *Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen*. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_NOR
- Falch-Eriksen, A. (2016). *Foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn: Familievernets rolle for foreldre i krise, mestring og endring* (NOVA Rapport 9/2016). Norsk Institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA. https://bibliotek.bufdir.no/BUF/101/NOVA_R9_16_Foreldre_som_er_fratt_omsorgen_for_sine_barn.pdf
- Gording-Stang, E., Baugerud, G. A., Backe-Hansen, E. & Rugkåsa, M. (2023). *Samvær i praksis* (Skriftserie 2023 nr. 1). OsloMet - storbyuniversitetet. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_pliktmonografi_000016915
- Jensen, P. (2009). *Ansikt til ansikt : kommunikasjons- og familieperspektivet i helse- og sosialarbeid* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Larsen, T. R. (2025). 'I Think It's So Complicated Knowing What to Make of What Children Show': On Child Welfare Employees' Assessments of Children's Reactions to Visitation. *Social Sciences*, 14(5), 260. <https://www.mdpi.com/2076-0760/14/5/260>
- Nordhaug, I., Egeland, T. A. & Lorås, L. (2025). *Barn i konfliktsonen*. Fagbokforlaget.
- Olkowska, A. & Aamodt, H. A. (2022). Om sorg ved omsorgsovertagelser: Sorgteori som en forståelsesramme for foreldrenes følelsesmessige reaksjoner etter å ha blitt fratatt omsorgen for sitt barn. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 99(1), 4-19. <https://doi.org/10.18261/tnb.99.1.2>
- Otterlei, M. T., Ilstad, J. T. & Paulsen, E. (2021). Foreldre i krise: foreldres opplevelser med en omsorgsovertakelsesprosess. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 98(3), 192-209. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2021-03-04>
- SSB. (2025, 4. juli). *Statistikk om Barnevern*. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/barne-og-familievern/statistikk/barnevern>
- Syrstad, E. (2022). Hvordan kan foreldre som har blitt fratatt omsorgen for sine barn, sikres god oppfølging innenfor familievernets rammer? *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 99(2-3), 116-128. <https://doi.org/10.18261/tnb.99.2-3.4>
- Syrstad, E. & Slettebø, T. (2020). To understand the incomprehensible: A qualitative study of parents' challenges after child removal and their experiences with support services. *Child & Family Social Work*, 25(1), 100-107. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/cfs.12662>

Øygarden kommune. (2024, 27. juni). *Landsbymodellen*.
<https://www.oygarden.kommune.no/tjenester/barn-unge-og-familie/barnevern/landsbymodellen/>

Aamodt, H. A. & Olkowska, A. (2022). Det er som om det er naboens barn som er på besøk: en diskursiv analyse av mødres følelsesmessige erfaringer med tilbakeføring etter en omsorgsovertakelse. *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, 19(4), 212-225.
<https://doi.org/10.18261/tph.19.4.2>

Aamodt, H. A. & Sommerfeldt, M. (2024). Foreldreskap i transformasjon – forventninger til foreldre i vurderinger av samvær. *Barn – forskning om barn og barndom i Norden*, 42(1).
<https://doi.org/10.23865/barn.v42.5606>

Aamodt, H. A. & Sommerfeldt, M. B. (2025). The Discourse on the “Dangerous Child Welfare Parent”—How Contact with Parents Is Constructed as a Risk for Children Under Public Care in Norway. *Social Sciences*, 14(3), 173. <https://www.mdpi.com/2076-0760/14/3/173>

Menon
Economics

Menon Economics

Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo

+47 909 90 102

post@menon.no

menon.no